

Obsah

SVĚT libereckých knihoven.....	2
<i>Knihovny regionu / Diagnóza: Knihovník</i>	
<i>(řidič J. Puchýř)</i>	<i>2</i>
<i>Připomínky zaslých časů – Pomníčky Jizerských hor.....</i>	<i>8</i>
<i>Vánoční večírek aneb Ježíšek ve velkoměstě.....</i>	<i>9</i>
<i>Książnica Karkonoska – Jelenia Góra</i>	<i>10</i>
<i>Regionální osobnosti</i>	<i>12</i>
<i>Alois Lexa von Aehrenthal.....</i>	<i>12</i>
<i>František Ladislav Rieger.....</i>	<i>12</i>
<i>Antonín Marek.....</i>	<i>13</i>
SVĚT nových knih	13
<i>Milan Exner: Onona</i>	<i>13</i>
<i>Marie Smrzová: Provázky.....</i>	<i>13</i>
SVĚT veletrhů a soutěží	14
<i>Řekni mi, co čteš.....</i>	<i>14</i>
SVĚT souvislostí	17
<i>Marek Sekyra: Liberecký dialekt a německá literatura</i>	
<i>do r. 1945 – XXI</i>	<i>17</i>
SVĚT osobností.....	24
<i>Ladislav Muška osmdesátiletý.....</i>	<i>24</i>
SVĚT libereckých autorů.....	25
<i>Ladislav Muška: Nenechám si tě vzít</i>	<i>25</i>
<i>Stanislav Kubín: Básně.....</i>	<i>28</i>
<i>Jan Šebelka: Absurdní historka o chlapíkovi v jiném stavu...31</i>	
SVĚT mladé literatury.....	35
<i>Zuzka Černá: Konec života začátek nesmrtelnosti.....</i>	<i>35</i>
SVĚT kritického myšlení.....	37
<i>Jiří Janáček: Zpráva o pozoruhodné antologii poezie.....</i>	<i>37</i>
<i>Otto Hejnic: Slaměná židle.....</i>	<i>39</i>
<i>Otto Hejnic: Subjektivní fotografie – Jan Pikous</i>	<i>40</i>
<i>František Liecht: Bohu nejmilejší děti</i>	<i>42</i>
SVĚT Kruhu libereckých autorů.....	45
<i>Polští kolegové v Kalmanachu 2008/2009</i>	<i>45</i>
<i>Křest Kalmanachu 2008/2009.....</i>	<i>48</i>

Redakční rada:

Jiří Janáček, Vladimír Piša, Marek Sekyra [KAL]

Václav Kříček, Pavlína Dlouhá, Hana Opatrná, Libor Schiffner [KVK]

Toto číslo vychází za finanční podpory Kulturního fondu Statutárního města Liberec.

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci [KVK] spolu s kruhem autorů Liberecka [KAL] jako účelový tisk.

Tisk Geoprint Liberec, www.geoprint.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Knihovny regionu / Diagnóza: Knihovník (řidič Jarda Puchýř)

Co Vás, milí čtenáři, čeká tentokrát? Kromě představení čtyř knihoven bude naše vyprávění bohatší o Jardovu „zpo- věď“. Během jízdy jsme se vyptávali na řadu věcí vážných i nevážných. Už dlouho jsme ve Světlíku nepředstavili další tvář z našich řad. Diagnóza knihovník má tedy dalšího adepta – našeho řidiče Jaroslava Puchýře. Byl podzimní den jak vyšitý, lehce mží, listí padá, štrůdl v autě voní a Jarda vypráví, že...:

O víkendech hlavně odpočívá, dívá se na filmy nebo hraje na kytaru. Hraje se skupinou Motiv, žánrově by se dala zařadit někam mezi „bigboš“ a rock. Dříve psal i texty k písním, například překlady textů jeho oblíbené skupiny Credence. Loudíme na něm nějaký text na ukázkou, ale on se směje, že neví, kde je má, a že je

to dávno... Když zjišťujeme, co by si přál do budoucna, odpovídá, že zuby i struny zatím drží, takže nic. A mezitím dojíždíme do Stráže pod Ralskem.

Stráž pod Ralskem

Marně ťukáme na dveře Městské knihovny, kde má proběhnout naše první interview. Nikdo nikde. Po chvíli pátrání kolem budovy se již o berlích, ale s úsměvem, blíží Lenka Knorová. Společně vcházíme do velkých prostor knihovny, sloužících i pro další aktivity (besedy s oblíbenými autory, pasování prvňáčků, třídění odpadů – čtenáři výměnou za výpůjčku donesou např. krabici od mléka, atd.).

Součástí objektu je Městské informační centrum a Mateřská škola. Knihovna s nimi tak má možnost velmi dobré spolupráce, a to nejen díky tomu, že ji navštěvuje syn paní Knorové. Povídáme si o věkovém zastoupení čtenářů – nejvíce se zaměřuje na děti a mládež, dále pak seniory, pro které

pořádá školení práce na PC (i když je sama samouk). Důchodci jsou za hodinové lekce vděční a mají možnost opakovat si, trénovat na počítačích, které jsou veřejnosti k dispozici po celý týden. Internet rovněž hojně využívají i uprchlíci z azylového zařízení, studentům Justiční akademie slouží meziknihovní výpůjční služba, „bachaři“ z místní věznice chodí zase často kopírovat.

Spolupráce se základní školou někdy není jednoduchá, ale žáci rádi pomáhají s řadou knihovnických činností. Prohlížíme si bohatou galerii fotografií z pořádaných akcí, které vždy mají velkou účast a podporu publika.

Knihovna je plně automatizována, paní Lenka je s Claviem spokojená. Eviduje 600 registrovaných čtenářů, 14.000 dokumentů ve fondu, má k dispozici 50.000 Kč ročně od Města. Sama si sepisuje a připravuje projekty, na které úspěšně získává finance z grantů.

Se svým zaměstnáním je paní Lenka již dva roky spokojená, uvítala by snad jen větší počet regálů. Knihovnu nejprve navštěvovala jako běžný čtenář a po přečtení inzerátu v místním zpravodaji Varta (do kterého v současné době přispívá) získala v rámci výběrového řízení místo. Je vidět, že i když pochá-

zí z Frýdlantu, na Českolipsku je „jako doma“ – jen občas se jí zasteskne po Jizerských horách.

Jardu hudebníka jsme probrali a nyní něco k dalším zájmům. Dozvídáme se, že dříve dělal kulturistiku a hodně jezdil na vodu a na čundry. Na ten první už ve 14 letech do Nízkých Tater, nejčastěji pak do Českého ráje. O vodě zase vypráví, jak musel jednou zachraňovat málem utopenou vodačku zpod splavu. Letos prý jen projel Jizerky na kole. „Jen“ asi není to správné slovo, Jardovo heslo zní: Dokud tady budu, nechci poznat nudu. A na dotaz, jaké je jeho nejoblíbenější místo se smíchem odpovídá: Venušin pahorek!

Bílá

V obci Bílá zastavujeme před hostincem a na malé tabulce za oknem nápis hlásí, že v budově sídlí také Místní lidová knihovna. Jarda se vydává do aleje na pozdní sběr jablek a na nás zbyl úkol vyzvednout paní Jarmilu Tvrzníkovou doma. Do zaměstnání to má co by kamenem dohodil.

Vstupujeme do jedné místnosti, která slouží 57 registrovaným čtenářům, z nichž je 22 dětí (obec má celkem 285

obyvatel). Díky internetizaci včetně poboček v Hradčanech, Petrašovicích a Vlčetíně využívá hodně návštěvníků internet, i chalupáři v letním období se do knihovny vypraví. V údolích je se signálem problém. Přístup do knihovny umožní paní Tvrzníková i mimo vymezenou pracovní dobu.

Knihovna je také plně automatizovaná což paní Tvrzníková oceňuje. Nedochází tak ke zbytečným sporům o vypůjčce jako kdysi. Jak říká: Musíme si na vsi věřit, ale prověřovat!

Kdo chodí do knihovny pravidelně má už vše přečtené, využívá tak hlavně výměnný fond z Liberce a meziknihovní výpůjčky. Mezi obyvateli je nejoblíbenější časopis Zahrádkář, půjčuje se i místní českodubská Karolinka.

Paní Tvrzníková by ráda rozšířila výpůjční dobu na dopoledne pro maminky, v průběhu roku pořádá vždy spoustu akcí.

Den pro dětskou knihu, čtení, hraní, o vánocích výstavku z výtvarných prací dětí a knížek. Dříve bývala s dětmi i ostatními čtenáři legrace při dražbě časopisů. V obci ještě funguje Mateřská škola, děti si v knihovně rády hrají a pomáhají.

V březnu týden amnestie, registrace zdarma, setkání žen u internetu s tipy na zajímavé webové stránky. Tyto dámské dýchánky mají hojnou účast, každá si odnese i malý dárek, poté si rády posedí v hospodě přes chodbu. Paní Tvrzníková tak navazuje na tradici pana knihovníka Havelky, který pořádal tyto dýchánky ovšem pro pány, hráli se karty a piv v hospodě se vypilo jistě o něco víc.

S prostory by to mohlo být lepší, musí se vyřadit řada starších titulů, aby bylo na regálech místo pro nové. Jsou jisté obavy z možnosti rozšíření hostince na úkor knihovny. Přitom se v knihovně lidi rádi schází, je to v podstatě poslední kulturní místo v obci.

Blíží se 90. výročí jejího vzniku. Archivní materiály objevené ve fondu pamatují úplně počátky prvorepublikového knihovnictví na Českodubsku.

Paní Tvrzníková pomáhala v knihovně již jako děvče, po získání místa ji práce nabíjí již 22 let. Dle jejích slov

tuto práci člověk nedělá kvůli penězům, je to radost. Když je potřeba, zastoupí ji v knihovně šikovná dcera, manžel patří také ke čtenářům, dnes se vrací třeba k Mayovkám. Výběr četby záleží v rodině Tvrzníkových na momentálním životním rozpoložení.

Jardova pracovní náplň je jednoznačná – jezdění autem. V praxi to během týdne vypadá následovně: v pondělí míří na Frýdlantsko nebo Českodubsko, v úterý na Jablonecko, ve středu často do Prahy, ve čtvrtek má na programu Semilsko a v pátek jezdí pro pobočky. V zásadě je mu jedno, koho vezze, často jsou to jen knihy při stěhování, po půl roce se také rozváží výměnný fond. Kromě toho odváží sběr, plakáty, dříve se jezdilo pravidelně do Mníšku... Jak s úsměvem podotýká, nejvíc „radosti“ si užije s pobočkárkami – odpoledne zavolají a jede... Ale nestězuje si, jen místo Toyoty by si představoval tank. Na vysvětlenou dodává, že dodávku.

Skuhrov

Po necelé hodince jízdy jsme na Jablonecku. Víťame nabídku teplého čaje a domácího moštu od paní

Marie Fabiánové. Ani tentokrát nám v malé místnosti neunikne portrét prvního knihovníka v Huntířově pana Františka Klikara. Proč v Huntířově a ne Skuhrově? Protože knihovna leží v Huntířově, ale spadá pod obec Skuhrov.

Paní Fabiánová pracuje v knihovně od dubna 2007, je jejím druhým domovem. Jako malá bydlela na okraji Děčína, kde nebyla knihovna, byli chudí a ke knížce se dostala málokdy. Zato pravidelně s uchem nalepeným na rádiu poslouchali rozhlasové hry. Později žila s manželem a dvěma syny v Jablonci. Nakonec si postavili domek v Huntířově, kde má možnost věnovat se své další radosti, kterou je zahrada a skleník.

Dlouhá léta pracovala ve výpočetním středisku, a proto jí nedělá problémy práce na počítači. Dál se v tomto směru sama vzdělává, baví ji tvorba webových stránek pro knihovnu, vede internetový kroužek pro seniory. Vložila do počítače i celý fond a snadno přesvědčila čtenáře o výhodách techniky v rámci služeb knihovny.

Její vnučata jsou už velká a vidí se s nimi málo, vzpomíná na časy, kdy si spolu více povídali. Proto je ráda za místní děti, se kterými si užívá na řadě akcí – např. Noci s Andersenem v prostorách školy.

Ze 40 čtenářů jsou děti registrované jen dvě, chodí jich ale víc, třeba s babičkou. Na internet je to netáhne, mají jej ve škole. Senioři jsou zvyklí posedět a popovídat, při kávě se schází tzv. „Babinec“, spojený s ochutnávkou vlastních kulinařských dobrot. Půjčuje se ve čtvrtek, ale pokud je zájem paní

Fabiánová seběhne kopeček a můžete přijít. Výběr je z 3.200 knížek, od úřadu má k dispozici 10.000 Kč na nákup. Výměnný fond je dalším obohacením v průběhu roku.

Pani Fabiánová má celou řadu plánů do budoucna... „Kdybych tak byla o deset let mladší,“ říká s úsměvem. Nic naplat, musíme vyrazit na Semilsko.

Dostat z Jardy něco o jeho osobním životě je umění. Leze z něj jak z chlupaté deky, že žil v Jablonci nad Nisou a ve Fojtce v baráku a že jezdil s MHD a ČSAD. Už patnáct let je v knihovně, za volantem celkem 30 let! Kdysi také pomáhal synovi v pronajaté hospodě jako pingl. Loni oslavil padesátiny, ale oslava mu už ani nepřijde zajímavá kvůli stále-mu hraní na všelijakých zábavách, oslavách, večírcích a svatbách.

níka pro blaho občanstva a kulturního historika Lomnicka,“ žijícího v letech 1886–1930. A v knihovně nás navíc čeká v osobě jedné z knihovnic – Ivety Tomšové – jeho pravnučka. V uvítacím výboru je dále Simona Tahalová a pani starostka Drahušě Hercíková.

Budova, v níž se knihovna nachází, byla původně pošta, teprve v roce 2001 byly prostory upraveny pro knihovnu, veškerý fond přebalen a přetříděn. Lhota je malou obcí, něco málo přes 200 obyvatel, a dle slov tří dam lidé málo čtou. Pani starostka ale věří, že se vrátí. Způsobeno je to jako jinde tím, že většina dojíždí do zaměstnání a po návratu k večeru už jim stačí jen internet, případně časopisy. Také děti téměř nechodí, a to ani na internet. Potřebují jen povinnou četbu, jinak si věci spíše stahují z webu. Do knihovny tak chodí jen ti stálí čtenáři, a to jenom čtenářky, chlapi důchodci nemají čas (vlastně,

Bradlecká Lhota

Místo Bradlecká by mohlo být klidně Fučíkova Lhota. Hned po příjezdu si všimáme na domě naproti knihovně pamětní desky Josefa J. Fučíka, „prvního správce této školy, neúnavného pracov-

podotýká jedna z dam, mužskou část zastupuje můj Vítek)...

V knihovně jsou dva počítače, fond 2.500 knih je již zpracován, další knihy přichází s výměnným fondem a paní knihovnice si zajede i sama vybrat, má také domluvu i s lomnickou knihovnou. Nákup prý nemá takový efekt jako výměnný fond, takže na nákup stačí 2.000–2.500 a radši pořídí dražší encyklopedie než beletrii, tedy takové knihy, aby byly kvalitní i půjčovatelné.

V obci již bohužel není škola, v ní kdysi byla knihovna, i když neútluná. Jako má knihovna málo čtenářů, tak obec stárne. Přesto kulturní část obyvatel nehází flintu do žita a v obci se pořádá řada tradičních vesnických akcí, uskutečnila se zde jízda hejtmánů, funguje Sokol, hasiči... V knihovně proběhl například křest knížky autora z nedaleké Železnice Zbyňka Boháče Polopohádky o Rambajsovi a jiných řemeslnících, kterou ilustrovala místní bývalá učitelka, byli zde na besedě malíř Vladimír Komárek, spisovatelka Marie Kubátová, herci Josef Vinklář a Bronislav Poloczek, historička umění Eliška Fučíková (další příbuzná pana Fučíka), obecně osobnosti, které mají vztah ke zdejšímu kraji.

Na závěr si prohlédneme další zajímavé materiály o obci – staré sborníky pana Fučíka, publikaci malíře Michaila Ščigola o valdštejnské výstavě v nedalekých Valdicích, čtvrtletníky, v nichž vychází přílohy o historii obce a kde se také objevují informace o knihovně... Na odchodu ještě zkusíme nástěnnou mapu, kterou vytvořil opět pan Fučík, shlížející na nás blahosklonně z portrétu vedle.

Míříme domů. Jarda dvěma prsty řídí a baští jablka (těmi se v sezóně živí denně, vždy si utrhne cestou). Při rozvážení, má-li čas, zaskočí i nasbírat houby (naposledy u Jilemnice). Ještě nám vypráví, jak byl okraden s důchodovým pojištěním, chtěli ho dát prý dokonce k soudu kvůli poplatkům za vedení účtu – ptal se jich tehdy, za co platí, zda s účtem chodí na procházku, že je to tak drahé... Jaké má tedy plány do budoucna? „Dožívám..., to je prognostika jako prase...“ směje se a dál chroupe jablka.

Pavčina Dlouhá, Marek Sekyra

Připomínky zašlých časů – Pomníčky Jizerských hor

16. 12. 2008, začátek v 18:00 hodin
Hosté: Miloslav Nevrlý, Jan Pikous ml., Marek Řeháček, Otokar Simm

Prvním malým zázrakem byla účast všech čtyř autorů! Ne vždy se podaří nalákat do knihovny kompletní tým tvůrců, kteří vykládají divákům své zážitky při práci na knize, popisují fotografie – staré i nové, minulé i současné – a trpělivě odpovídají na četné dotazy. Ne vždy je obvyklé to, že v závěru večera jsou autoři obklopeni množstvím obdivovatelů a obdivovatelek, kteří v několika frontách čekají na podpis. Čtyři tvůrci, čtyři podpisy!

Druhým malým zázrakem bylo, že tento předvánoční pořad navštívilo neuvěřitelných 140 diváků! Co z toho plyne..., lidé mají rádi knihovnu, nebojí se tam zajít na lákavou akci..., lidé mají rádi besedy o knihách, je-li

kniha kvalitní..., lidé mají rádi autory – to bezesporu, jsou v regionu známí a oblíbení..., lidé mají rádi Jizerské hory – hlavní důvod!

Obyvatelé Liberce a okolí rádi po Jizerkách chodí v létě i v zimě, jezdí na kole, na běžkách a zajímá je všechno, co se v Jizerkách a kolem nich děje. Nejméně tři generace čtenářů znají Knihu o Jizerských horách Miloslava Nevrlého. Mnoho z nich zná v Jizerských horách prošlapané cestičky k „pomníčkům“, mnoho z nich ty cestičky ukazuje svým dětem..., nechali se přitom knihou Miloslava Nevrlého inspirovat k toulkám po horách a po krajině. Jejich hledání se pro řadu milovníků Jizerských hor stalo doslova vášní.

Vyšla nová kniha – na křídovém papíře, doplněná velkým množstvím barevných fotografií. Věnuje se „po-

mníčkům“, drobným památkám, připomínajícím lidské osudy. V Jizerských horách se takových pomníčků nachází nebyvale velké množství, čímž se staly určitým fenoménem zdejší krajiny. Podle jednoho z turistů, který nepochází ze zdejšího regionu, je „mapa Jizerských hor hrozný čtení, všude samá smrt a samej kříž, to v žádný jiný mapě není“ (citace z webu J. Stoklasy).

Knihy spojuje minulost a současnost, fotografie Miloslava Nevrlého z doby „dávné“ a fotografie Jana Pikouse mladšího z doby „nedávné“, fotografie stejného místa v jiném čase. Mění se krajina, les, stromy povyroستly, pomní-

ček není vidět, pak je obnoven, znovu zaroste do nevědomí...

O tom všem autoři vyprávěli, každý z jiného úhlu pohledu, o svých cestách k pomníčkům a k příběhům. A lidé pozorně naslouchali – „bardovi“ Jizek Miloslavu Nevrlému, Jablonečákovi a zanícenému regionálnímu badateli Otokaru Simmovi, nadšenému Marku Řeháčkovi a Janu Pikousovi, fotografovi mnohých jizerskohorských nálad. Večerem postupovala láska k Jizerkám a touha poznat je, projít je, ukázat je dalším generacím... Díky!

Blanka Konvalinková

Jan Burian – Vánoční večírek aneb Ježíšek ve velkoměstě

18. 12. 2008, začátek v 18:00 hodin
Jan Burian – písničkář, muzikant, hudební skladatel, básník, publicista, spisovatel, cestovatel, průvodce, moderátor (*1952).

Nebylo to poprvé, kdy se Jan Burian objevil v naší knihovně. Je muž schopný postarat se o děti, když manželka odjede do zahraničí? Jak to vypadá? A co se vlastně děje, když žena není doma? Poměrně veselé čtení o drsných věcech. Tak bylo prezentováno autorové čtení známého spisovatele, písničkáře, moderátora a cestovatele Jana Buriana, které u nás proběhlo v září 2008. Autor četl z dosud nevydaného rukopisu své „intimní“ zážitky z doby, kdy měl malé dítě a manželka jej na

šest týdnů opustila z důvodu zahraniční pracovní cesty. Muž se hravě či s obtížemi naučí dělat domácí práce, a nejen to, postupně sleduje, že občas myslí a jedná skutečně jako žena. Byl to příjemný večer plný humoru.

Se stejnou vervou se Jan Burian pustil do „Vánočního večírku“, tentokrát i se zpěvem a klavírem. Mezi hosty, které si Jan Burian pozval, byli například František z Assisi, Květa – bohyně kuchyně nebo Tomáš Akvinský. Pozvání naopak nebyli Děda Mráz a Santa Klaus, kteří v předvánoční době

narušují naše hezké snění o Ježíškovi. Jan Burian rozdával divákům vánoční cukroví a také lístečky, na které mohli napsat svou otázku, pokud se jí styděli položit přímo.

Bylo to zábavné, milé, poučné a k zamyšlení. Nad sebou, nad lidmi, nad životem, nad světem, Čtení a vyprávění trochu literární, trochu populární, v žádném případě komerční. Jan Burian se nebojí nasadit si šaškovskou čepici...

Blanka Konvalinková

Książnica Karkonoska – Jelenia Góra

V roce 2008 změnila Městská veřejná knihovna v Jelení Hoře název na „Centrum informací a regionálního vzdělávání v Jelení Hoře – Krkonošská knihovna“.

Krkonošská knihovna vznikla díky dostavbě budovy v ulici Bankowa 27, financované z prostředků Evropského regionálního fondu v rámci programu INTERREG IIA Svobodný stát Sasko – Polsko, rozpočtu města Jelení Hora a finančních prostředků Ministerstva kultury a národního dědictví.

Realizace projektu umožnila v Jelení Hoře vznik moderní, regionální kulturní instituce bez architektonických bariér, s volným výběrem a přístupem k novým informačním technologiím a regionálním informacím na základě elektronických a tradičních zdrojů. Nová stavba vytvořila také prostředí k realizaci programů v oblasti regionál-

ni, čtenářské, ekologické a umělecké výchovy pro děti, mládež a dospělé, knihovna může pořádat besedy s autory a pořady navazující na každoroční a celostátní akce, které propagují knihovny a čtení. Pro pořádání výstav slouží Galerie malých forem.

Zřizovatelem Krkonošské knihovny je samospráva města Jelení Hora. Knihovna byla zřízena v roce 1999. Na základě smlouvy mezi městem a okresem plní funkci okresní knihovny pro Okres jelenohorský. Spolupracuje s knihovnami Euroregionu Nisa v rámci pracovní skupiny expertů EUREX-Knihovny.

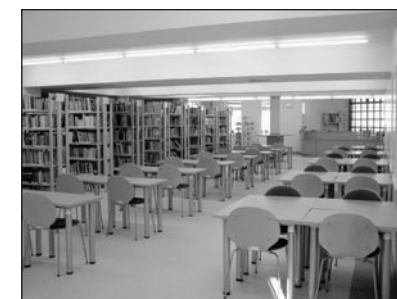
Fond Krkonošské knihovny je budován univerzálně, doplňován nákupem a dary, zahrnuje národní a zahraniční beletrii, odbornou literaturu, učebnice, regionální sbírku, zvukové dokumenty, časopisy všech oborů a noviny. Celkový počet knihovních jednotek je cca 287.000. Knihovna nabízí také registrovaným uživatelům meziknihovní výpůjční služby.

Uživatelé knihovny mají bezplatný přístup k databázím a internetu na počítačích knihovny v půjčovně, u informačního pultu a ve studovnách.

Slavnostní otevření knihovny proběhlo 6. 10. 2008. Knihovna působí velmi hezkým dojmem, je moderní, prostorná, světlá a láká k posezení, plně bezbariérová. Vhodným místem pro pořádání různých akcí je multifunkční sál s kapacitou 67 míst. Rozhodně je to knihovna, kterou stojí za to navštívit!

Podrobné informace najdete na webu: www.biblioteka.jelenia-gora.pl.

Blanka Konvalinková

Regionální osobnosti

ALOIS LEXA VON AEHRENTHAL

(* 27. 9. 1854 Hrubá Skála, † 17. 2. 1912 Vídeň)

Studoval v Praze a v Bonnu. 1877 vstoupil do diplomatických služeb Rakousko-Uherska. 1895–1899 vyslanec v Bukurešti, 1899–1906 velvyslanec v Rusku, od 1906 ministr zahraničí. V této funkci se podílel na přípravách anexe Bosny a Hercegoviny (1908), za což obdržel titul hrabě. Podporoval upevnění Trojspolku, ale zároveň usiloval o dobré vztahy s Ruskem.

Pramen: *Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918*. 4. vyd. Praha: Libri, 1999, s. 11–12. ISBN 80-85983-94-X

FRANTIŠEK LADISLAV RIEGER

(* 10. 12. 1818 Semily, † 3. 3. 1903 Praha)

Vystudoval práva na univerzitě v Praze (1841). 1841–1842 pracoval u trestního soudu. 1842 zatčen pro podezření z pomoci polským emigrantům, což zmařilo jeho kariéru ve státních úřadech. Angažoval se ve prospěch českého měšťanstva v Jednotě pro povzbuzení průmyslu v Čechách. 1848–1849 stanul vedle Palackého a Havlíčka v čele české liberální politiky. Stal se členem Národního výboru, poslancem říšského sněmu a především uznávaným mluvčím české politické reprezentace. 1849–1851 absolvoval studijní cestu po západní Evropě. 1853 se oženil s Palackého dcerou Marií. V 50. letech byla pod jeho vedením připravována první česká encyklopedie – Riegrův slovník naučný (první svazek vyšel 1860). Byl u všech významných akcí české politiky v 60.–80. letech 19. století a i když měl své kritiky ve formujícím se mladočeském hnutí, většina národa ho uznávala za svého politického vůdce. Na počátku 90. let však již jeho program celonárodní jednoty neodpovídal sociálně rozvinuté společnosti, v níž jednotlivé složky chtěly uplatňovat vlastní zájmy.

Pramen: *Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918*. 3. vyd. Praha: Libri, 1996, s. 342–344. ISBN 80-85983-06-0

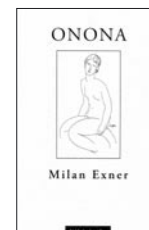
ANTONÍN MAREK

(* 5. 9. 1785 Turnov, † 15. 2. 1877 Praha)

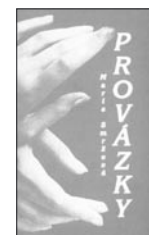
Studoval filozofii v Praze a bohosloví v Litoměřicích, 1808 vysvěcen na kněze. Jako kněz působil v Rožďalovicích, v Libuni, v Tatobitech, na Hrubé Skále, v Týně u Rovenska. Z literární činnosti vynikají jeho básně a filozofické spisy. Spolupracoval s J. Jungmannem na Slovníku českého jazyka (vytvořil filozofické názvosloví). Podílel se na vzdělávání českých učitelů na Turnovsku.

Pramen: *Ottův slovník naučný*. 16. díl, Lih–Media. Praha: Paseka, 1999, s. 828–829. ISBN 80-7185-237-6

Milan Exner
ONONA

Autor tuto imaginativní a výrazně niternou sbírku charakterizuje jako milostnou poezii pozdního věku. Lyrické básně písňového typu jsou určeny konkrétní ženě, krásné, okouzující, ale zároveň ženě–inspiraci, zdroji životní energie i veškeré poezie. Knihu doprovázejí dvě kresby Amedea Modiglianiho. Ukázky ze sbírek již vyšly například v Kalmanachu 2007/2008.

nové knihy

Marie Smržová
PROVÁZKY

Marie Smržová z Liberce vydala letos zřejmě vlastním nákladem (v knize není tiráž) útlou sbírku převážně milostné poezie. Na sedmdesát básní je rozděleno do oddílů Láskám, Město a Žití a doprovází je dvě ilustrace. Bohužel za upřímností vyznání básní trochu pokulhává grafická a jazyková úroveň knihy. Ani o autorce se nedozvíme mnoho, slovy úvodní básně o sobě říká: *Jsem kapka vody, jsem zrno písku, jsem nikdo, mé jméno je Marie*. Kniha vyšla za finanční podpory Kulturního fondu Statutárního města Liberec.

nové knihy

VII. ročník literární soutěže

Řekni mi, co čteš...

Motto: Škola produkuje mnoho lidí, kteří dovedou číst, ale nedovedou rozlišit, co za přečtení stojí a co ne.

George Macaulay Trevelyan

Téma: Čtení pochopitelně není povinné. Ale dobré čtení mnohým lidem stojí za to, nepovažují jej za přežitek ani v dnešním přetechizovaném světě. Má u Vás kniha šanci a proč? (Prosíme zmínit konkrétní titul, který Vás v tomto utvrdil).

Vyhlašovatel: NADACE ŠKOLA HROU a LABYRINT BOHEMIA, o. p. s.

Partneři: Krajská vědecká knihovna, Centrum Babylon, a. s. Liberec, Knihkupectví a antikvariát Jaroslava Fryče (výběr odměn)

Informace: Regionální tisk, Český rozhlas Sever, iQpark CB, Rádio Dobrý den, Školský odbor KŮLK – e-mailem na všechny ZŠ a víceletá gymnázia v rámci LK, www.nsh.cz, www.labyrinthbohemia.cz

Zaměření: studenti 1.–4. ročníku víceletých gymnázií a žáci 2. stupně základních škol (6.–9. třída)

Cíl: Podpora dětského čtenářství a tvůrčího psaní

Vyhlášení soutěže: 10. listopadu 2008

Uzávěrka: 16. února 2009

Vyhlášení výsledků: 27. března 2009 v 15.00 hodin, Centrum Babylon Liberec – iQpark (interaktivní centrum poznávání).

U příležitosti 7. ročníku Veletrhu dětské knihy v Liberci (26.–28. března 2009).

Pravidla soutěže:

- 1) Soutěžní prací je volný literární útvar v maximálním rozsahu 2 stran formátu A4.
- 2) Soutěžní práce musí postihovat vztah autora ke knihám a vlastnímu psaní.

3) Do soutěže budou zařazeny práce napsané čitelně rukou, strojem nebo na počítači, které budou včas doručeny určeným způsobem a ve stanoveném termínu.

4) Každá soutěžní práce musí být řádně označena následujícími údaji: Jméno a příjmení, adresa bydliště, název a adresa školy, věk, třída, ročník.

5) Způsob předání soutěžních prací:

Poštou na adresu:
NADACE ŠKOLA HROU
Jeronýmova 24/62
460 07 Liberec 7
fax: 482 416 300
e-mail: nadace@fpt.cz

Osobně:
Předat v zalepené obálce označené nadpisem „SOUTĚŽ“ na pokladnu iQparku v nákupním městěčku CENTRA BABYLON Liberec

Soutěžní předkolo:

Soutěž je vhodným doplňkem výuky na základních školách a víceletých gymnáziích. Stejně tak může obohatit činnost nejrůznějších organizací a institucí pracujících s dětmi. Tuto literární soutěž lze realizovat formou „předkola“ za následujících podmínek:

1) Škola, instituce, která se rozhodne předkolo organizovat, se zaregistruje na adrese:

NADACE ŠKOLA HROU
Jeronýmova 24/62
460 07 Liberec 7
e-mail: frycova@fpt.cz

Registrace musí obsahovat: Jméno instituce, jméno kontaktní osoby, počet tříd, ročníků (skupin), které se předkola zúčastní. Školy – instituce se musí registrovat nejpozději do **15. prosince 2008** (zajistí přísl. pedagog – organizátor předkola, a to včetně bodů 2 a 3).

2) Na základě registrace obdrží organizátor „předkola“ ceny od NSH pro každou třídu, ročník:

1. místo:
poukázku na volný vstup do aquaparku a iQparku v CENTRU BABYLON

2. místo:
poukázku na volný vstup do aquaparku v CENTRU BABYLON

3. místo:
poukázku na volný vstup do iQparku v CENTRU BABYLON

3) **Všichni, tj. organizátoři předkola i ostatní individuální účastníci soutěže bez předchozí registrace, odevzdají soutěžní práce do 16. února 2009 na výše uvedené adresy.**

Hodnocení prací:

Soutěžní práce hodnotí odborná porota. Kritéria hodnocení: ucelený

dojem, kompaktnost práce, jedinečnost pojetí a projevu, gramatická bezchybnost, úprava

Ocenění nejlepších prací:

Oceněno bude 10 nejlepších prací.

(V případě opětovně nízké účasti zúčastněných dětí si vyhlášovatel literární soutěže vyhrazuje právo některé ceny neudělit. Jedná se o soutěž s nejvyšší hodnotou prací, nikoli o odměny za každou cenu a všem (toto souvisí i s dalším pokračováním soutěže).

Ceny:

1. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 2 000 Kč, poukázka k volnému vstupu do aquaparku v CENTRU BABYLON

2. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 1 800 Kč, poukázka k volnému vstupu do aquaparku v CENTRU BABYLON

3. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 1 500 Kč, poukázka k volnému vstupu do aquaparku v CENTRU BABYLON

4. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 1 200 Kč, poukázka k volnému vstupu do aquaparku v CENTRU BABYLON

5. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 1 000 Kč, poukázka k volnému vstupu do aquaparku v CENTRU BABYLON

6.–10. místo:

poukázka na nákup knih v hodnotě 500 Kč, poukázka k volnému vstupu do iQparku

Zvláštní ceny vyhlásí též: LABYRINT BOHEMIA, o. p. s., Krajská vědecká knihovna Liberec, CENTRUM BABYLON, a. s.

Minulý VI. ročník přinesl částečné zklamání. Oproti předchozím ročníkům byl opět menší počet přihlášených, absence zájmu byla zejména u škol (zde bychom přivítali větší zapojení příslušných pedagogů, kteří by zájem dětí mohli trošku navýšit), více přihlášených bylo z řad jednotlivců přihlášených individuálně. Vyhlášovatelé, partneři i odborná porota – prostě my všichni jsme opravdu zvědaví, zdali dilema „čist či nečist“ (podobnost ke známému „být či nebýt“ je velmi příznačná), zvolené pro VII. ročník této literární soutěže, bude mít u Vás tentokrát větší odezvu. Povinná četba ze škol většinou zmizela (možná, že opravdu není ani tak důležité „co kdo čte, ale hlavně, že vůbec čte“), ale přes všechna pro i proti je v tomto případě třeba mít neustále na zřeteli, že toto (a spoustu dalších činností pro rozšíření vzdělání i obzorů) dělá každý hlavně sám pro sebe.

Listopad 2008/JF

Liberecký dialekt a německá literatura do r. 1945 – XXI

Adolf Bengler, Ernst Preußler, Franz Grundmann, Wilhelm Müller-Rüdersdorf, Herbert Wessely, Joseph Priebisch, Rudolf Lux, Erich (Eric) Posselt

Marek Sekyra

V dnešní části seriálu se představí autoři narození a působící v Jizerských horách. Již dříve jsme psali o Antonu Hansi Bielaovi ze Sovína, tentokrát následuje osm dalších autorů.

Adolf Bengler (2. června 1853, Jizerka – 24. září 1928, Jablonec nad Nisou) byl obchodník a sklář. Napsal příběhy v nářečí *Abschbeerklopp'n. Heiteres in Mundart des Isergebirges* (1922) a odborné dílo *Die falsche akatholische Bücher-Einschwärtzung, sowie die Seducutores betreffend*. Jako předseda jablonecké sekce Německého horského spolku psal vlastivědné články pro Ročenku Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory, pro Zprávy Spolku pro vlastivědu Ještědsko-jizerského kraje či pro ročenku Jeschken-Iser-Jahrbuch. Je též spoluautorem průvodců *Führer durch das Jeschken-Iser- und Riesengebirge sowie durch das Lausitzer Gebirge, die Daulbauer Schweiz und das Kummer-Gebirge in 1000 Ausflügen mit Angabe der Entfernungen in Stunden und der Wegmarkierung* (1913), *Führer durch Gablonz*

a. d. Neisse (1913) a *800 Ausflüge in die nähere und weitere Umgebung von Gablonz a. N. unter besonderer Berücksichtigung des Isergebirges* (asi 1915).

Ernst Preußler (29. dubna 1920, Černá Říčka) vychodil měšťanku a pracoval ve sklárně Josefa Riedela. Narodil se v domě č. p. 453 a později žil v Potočné. Byl nářeční básník, psal básně matce, články pro Zprávy Spolku pro vlastivědu Ještědsko-jizerského kraje a Ročenku Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory (například 1939 Butterweckl, 1940 Ernstes und heiteres vom hause 206 in Alt-Tiefenbach, 1941 báseň *An die Heimat*, kterou uvádíme). V doprovodném textu k básni Josef Syrowatka mimo jiné píše: „Po návratu (připojení) Sudet (do Německa) se (E. Preußler) dobrovolně přihlásil k Wehrmach-

tu. Dne 11. ledna 1939 narukoval do Magdeburgu ke zpravodajské jednotce. Jako radista se zúčastnil obsazení Protektorátu Čechy a Morava, poté bojoval v Polsku a ve Francii a teď (v době, kdy psal Syrowatka článek) je vrchním radistou na jihovýchodě Evropy. Zážitek války přinesl mladému člověku i zvýšení duchovní zralosti. O tom svědčí i (tato) báseň.“

(Vybral, přeložil a okomentoval O. Simm.) Zvýšením duchovní zralosti míní Syrowatka (ten si mimochodem v roce 1941 změnil dle matčina rodného jména příjmení na Preußler, takže mu básník musel být velmi blízký) to, že se v básni několikrát mluví o německé vlasti, v překladu bylo změněno na výrazy neutrální. Preußler ve druhé světové válce padl.

DOMOVU

Tak dávno již, kdy bloumal jsem naposled
přes vršky hor mé vlasti vzdálené.
Ach, kolik krásy je vidět napohled,
kde Desné proud v údolí zeleném.

Po svazích kopců, hučící průrvou skal,
valí se řeky rozpěněný tok.
Zvědavě často já na břehu jsem stál
poslouchal vod zpěv – v tanec mění krok.

Jen Desné šum. V mém nitru vzkřik se vzmáhá:
Má domovino – věčně věčná ty!
Až skončí se života mého dráha,
uložte moji rakev ve vlasti.

Kdybych měl ale padnout v cizí zemi,
pod hlavu vložte mi rodnou hroudu.
V myšlenkách na domov přec lehko je mi,
ač ve válečné mru vřavy proudu!

Přeložil Otokar Simm, přebásnil Marek Sekyra

Franz Grundmann (3. října 1863, Prkenný Důl u Žacléře – 30. června 1921, Šumburk nad Desnou), psal také pod pseudonymy Friedbert Walther, F. Dessendörfer či Schlei-

fer-Franzl. V letech 1886–1900 pracoval jako sklář na Tanvaldsku. Roku 1899 založil časopis Rübzahl, v němž uveřejňoval nářeční básně a povídky. Psal také pro další sociálnědemokra-

tické časopisy a vlastivědná periodika (například v Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Iser-Gaues 1921 pověst Die Pfarrfichte in Christofsgrund). Napsal například vyprávění *Aus 'em Gebirge* (1898), hru *Schier-Naz* (1900), drama *Edelwild* (1902) či vyprávění *Im Schleiferland*. *Geschichten und Narreteien aus dem Isergebirge, Die Brautfahrt ins Tsche-*

chische und andere Schwänke und Heiratsgeschichten, Hans Wurzelbrecher, der neue Abgeordnete und andere Geschichten und Schwänke a Aus dem alten Testamente. Dem Schleiferfranz nacherzählt, ze kterého si můžete přečíst ukázkou. V díle O'r gemietliche Seff. Dialect-Ausgabe des „Rübzahl“ nalezneme jeho text *Die Räubergeschichte*.

ZE STARÉHO ZÁKONA

(10. kapitola – Sodoma a Gomora)

Přirozeně, že také v zemi Kananejské se lidé začali zase množit, a tam zejména, protože jinak neměli co na práci. Ale jak jich bylo dost pohromadě, začala ta stará odrhovačka znovu. Vesnice jim nebyly dost dobré, a tak postavili dvě města: Sodomu a Gomoru. Byly to přibližně takový hnízda, jako je Vídeň a Berlín. Že z toho nebude nic kalýho, to se dalo čekat.

K čemu byly ty mnohý kostely, který tam stály? Vedle každého kostela stály tři čtyři hospody, a do těch chodili lidi radši, protože jim moc rychle došlo, že mezi kázáním – a mohlo být sebeštvatější – a vepřovou pečínkou s kysaným zelím a dobrým pivem je setsakramentskej rozdíl.

Abrahám se samozřejmě se svými spoluobčany hašteřil, ale ti se mu jen posmívali a tropili si z něj bláznů. A dokonce ani milýho Pánaboha se sjevma rozpustilejma řečma nešetřili.

Pochopitelně, že začal také on a lidi ze Sodomy a Gomory kritizoval, ale Abrahám je ze všech sil bránil. Mínil, že každý člověk potřebuje k životu trochu radosti, a že přeci i on sám má rád nějakou tu taškařici. – To byla narážka na stavbu babylonské věže. Na to Pánbůh nemohl přirozeně nic říct, ale lidi si to u něj zase jednou pokazili a od té chvíle je nespustil z očí. A když zpozoroval, že teď dokonce už i faráři a starostové začali lajdačit, měl toho akorát dost.

„Ty, starej,“ povídá Pánbůh Abrahamovi, „připrav se, teď brzy začne mazec.“

„Marjá Jósefe,“ začal naříkat Abrahám, „to zase bude pěkný pořádek!“

„Samozřejmě,“ povídá náš Pánbůh, „žádná veselice to nebude. Tentokrát půjdu na věc úplně jinak. Voda mi nadělá moc velký škody, zkusím to tentokrát s ohněm.“

Abrahámovi se trochu ulevilo.

„Na voheň,“ pomyslel si, „jsou prostředky. Ještě dobře, že sedím v obecním zastupitelstvu. Navrhnu, aby byla pořízena parní hasičská stříkačka.“

„A kdy by měl ten vohňostroj už začít?“ ptá se Pánaboha.

„Na třech čtyřech týdnech mi nesejde,“ pravil náš Pánbůh. „Ale víc času těm lidem nedám.“

„Jo,“ říká Abrahám, „ale jak k tomu přijdou slušní lidi, těm chceš taky zatopit pod kotlem?“

„To, že nevinní musí trpět s nimi, to už vězí v mém uspořádání světa. No – ale chci bejt uznalej. Jestli v Sodomě a Gomoře najdeš padesát spořádaných lidí, tak s tím mým ohněm ještě nějaký čas počkám.“

„Co by ale bylo, kdyby sem jich dal dohromady jenom čtyřicet?“ tázal se Abrahám.

„Budiž,“ míní Pánbůh, „chci bejt trpělivej, i když jich bude jen čtyřicet.“

Jakmile Abrahám zmerčil, že je náš Pánbůh přístupnej smlouvání, to byste museli vidět, jak se do věci vobul. Huba mu jela jak velikonoční řehtačka a ruce kroužily jako lopatky větrného mlýna. Na čachry nebyl náš Pánbůh zvyklej, a tak se stalo, že se nechal umluvit až na deset. Ale potom řek’:

„A teď toho mám dost. Při deseti to zůstane. Přivedeš-li mi během čtrnácti dnů deset solidních lidí, přimhouřím ještě na nějakou dobu oko.“

Abrahám se s hledáním ani neplahočil, věděl, že ani deset slušných lidí nenajde. Šel ale k sodomskému starostovi a promluvil s ním kvůli schůzi zastupitelstva.

„Bylo by potřeba,“ povídá mu, „pořídít hasičskou stříkačku. Jak snadno by moh’ někdy vypuknout požár.“

Starosta se smál.

„Pane Abraháme,“ začal, „mně se zdá, že ste na starý kolena nějak zdětinštěl. Já mám každej den pěkný požár (měl na mysli „vopici“) a nepotřebuju proto žádnou stříkačku. Ne, ne, takovejch peněz by bylo škoda. Za to si můžeme jednou radši dopřát sváteční oběd.“

Abrahám se od něho loudal pryč a pomyslel si:

„Jsou to přeci jenom čuňata! Bude nejlepší, když nechám našeho Pánaboha dělat, co chce, a zachráním si aspoň vlastní kůži.“

Když náš Pánbůh zase přišel a ptal se, jak to vypadá, přiznal Abrahám, jak se mu dařilo, a že deset spravedlivejších lidí dohromady nedá.

„Tak tedy punktum!“ povídá náš Pánbůh. „Sbal si svejch sedm švestek a dej se na cestu. Tvoje příbuzenstvo může jít s tebou. A starej Lot s jeho ženou taky. Zítra večer tu bouřku spustím. – A tohle vyříd’ těm tvejm lidem: ať se nikdo nevolhází, děj se, co děj. Nemám rád, když jsou lidi moc zvědavý.“

Příští den Abrahám se svou ženou a s Lotem a jeho rodinou vyrazili. Mohlo být kolem osmý hodiny, když se udělala tma jak v pytli.

„Aha!“ říkali si lidi, „svatej Petr se připravuje válet kuželky.“

Dělali si holt blázný ze všeho. – Sakramente, když to ale začalo a do všech koutů litaly blesky, a když k tomu ještě přibyl sirnej déšť, to jim huby trochu sklapy. Teď by byla ta parní stříkačka dobrá. Starosta se tlouk’ do hlavy a povídal:

„Ó, já starej hňup, že jsem nedal na Abraháma? Von tuhle pečinku cítil dopředu!“

Všechno to nařikání ale nebylo nic platný. Za pár hodin tady nezbylo nic víc než dvě hromady popela. A protože ty zrovna nebyly pro krajinu nějakou ozdobou, nechal je náš Pánbůh propadnout do země. Ty díry se pak zalily vodou a bylo z toho Mrtvý moře.

Cosí legračnicko se mezitím přihodilo Lotově ženě. Když na svém útěku za sebou slyšela to všelijaký praskání, pomyslela si: „Ať se děje, co chce, jedním okem se tam podívám!“ A otočila se. V tom to v ní „luplo“ a proměnila se v solnou tyčku.

Škoda, že se takový věci nedějí ještě dnes. Kolik by tu jen bylo veselých vdovců!

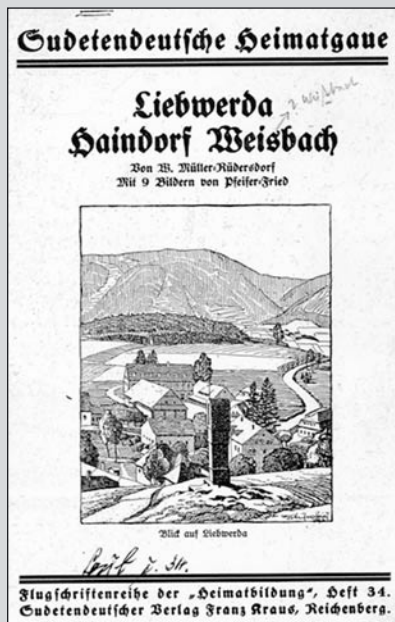
Přeložil Otokar Simm

Wilhelm Müller-Rüdersdorf (1. července 1886, Berlín – pohřešován od února 1945) studoval na učitele a několik let žil v Jizerských horách. Učil v Rüdersdorfu u Berlína a na dalších místech, roku 1923 odešel ze školství do Fraustadtu a Strausbergu u Berlína. Psal vlastivědná díla, cestopisné články a zpracovával jizerskohorské pověry, zvyky a pověsti, například v knihách *Das Isergebirge und sein schlesisches Vorland* (1914), *Aberglaube und Volksmeinung im Isergebirge* (1920), *Der Nachtjäger und andere Geister. Isergebirgische Sagen und Legenden* (s Bernhardem Kleinem a Richardem Flockenhausem), *’s fcheecht!, Liebwenda. Haindorf. Weißbach, Brautseggen, ein Volksmärchen aus dem böhmischen Isergebirge, Großböhmerland. Ein Heimatbuch* (1923, s Emilem Hadinou), *Iserland, Wanderfahrten, Das Riesen- und Isergebirge. Ein Heimatbuch, Wandertestament, Am Quell der Wunder. Isergebirgische Volksmärchen* či *Schlesien* (s J. Conradem Köperem). Pověsti uveřejnil také ve sbornících *Iserraunen*. Eine isergebirgische Dichterlese

a *Zauberwinkel*. Eine neue Dichterlese aus dem schlesisch-böhmischen Isergebirge, které sám uspořádal.

Dále napsal například básnické sbírky *A por Klumpa Streeßel, Die Zeit der großen Ernte, Das Glückes Brücke, Schmied’ uns Leben, Die selige Stille, Der Spiegel mit dem Bildbrand, Meine Wälder, Bergfrühling, Grüner Feiergrund, Wälderabend, wit und stille..., Glüh’n die Ebereschenebeeren, Mondnächte, Novembernacht, Der brennende Baum, Der Wegweiserstein, Die Burgruine, Schwarzbach, Der Schlesierbaum, Traute Heimat, Wo die hohen Wälder wogen* a myšlenky *Der Heimatkranz*. Založil též týdeník *Bergwarte*.

Psal pro *Der Bergwart*, Ročenku Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory (například 1924 báseň *Droben*) a další periodika. Vydal spolu s Fritzem Dörre dílo *Wilhelma Tetzela „Josef Führich“* (1925) a *Der Schwarze See*. Eine romantische Geschichte od Karla Wilhelma Connessa (1923). Napsal úvod k básním Karla Arnolda Kortuma „*Die Jobsiade*,

ein komische Heldengedicht in drei Teilen“ (asi 1920).

Z dalších děl uveďme pohádky o Krakonošovi *Der zauberhafte Ruebezabl. Die Geschichte vom Herrn des Riesengebirges* (asi 1920), díla *Der unüberwindliche Bismarck* (1943), *Der grosse Kurfürst und seine Getreuen* (1937), *Deutsche Kolonialpioniere in Afrika* (1938), *Anekdoten vom Alten Fritz* (1940), *Mars lächelt* (1942), *Der Alte Fritz und seine Soldaten* (1942), *Isergebirgische Volksdichtung*, *Das Isergebirge*, *Friedrich der Grosse. König und Held* (1936), *Deutsche Männer* (1937), výrokové básně *Glückes Brücke* (1917) a *Schmied' uns Leben!* (1918), básně a myšlenky *Fackel im Osten* (1933), *Hermann Görings deutscher Heldenweg* (1933), *Die lustigen Vögel von Vogelsdorf* (1933), *Albrecht der Bär* (1934),

Zieten (1934), *Schwerin, Winterfeld, Fouqué, Prinz Heinrich* (1934), *Die Lützower, die schwarzen Briganten* (1934) a *Der unsterbliche König*.

Herbert Wessely (13. srpna 1908, Znojmo – 11. dubna 1998, Karlsruhe) působil v letech 1929–1948 v Jizerských horách jako medailér, poté žil v Karlsruhe. V roce 1941 získal Stifterovu cenu za lyriku. Napsal hru *Der Sensenschmied. Ein Mahnspiel der Zeit* (1956) a vyprávění *Gläserne Erinnerung, Erzählung aus dem Isergebirge* (1969). Dřevořezy vyzdobil knihu Hanse Watzlika „Nordlicht. Eine nordische Sage“ a napsal doslov ke knize Rolfa Nitsche „Helle Lebensspur“.

Z jazykových pracovníků se sluší uvést **Josepha Pribsche** (10. říj-

na 1866, Potočná – 18. června 1941, Potočná), který učil od roku 1899 italštinu a španělštinu ve Vídni a stal se profesorem a docentem románských jazyků. Je autorem několika jazykovědných děl.

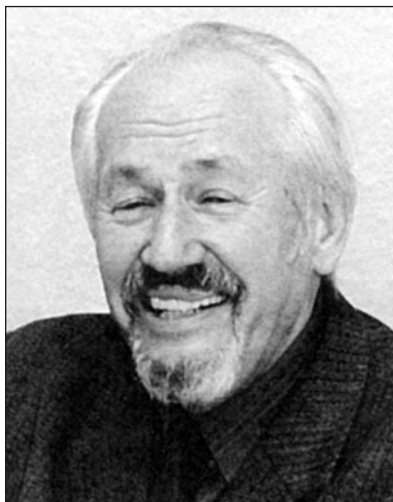
Rudolf Lux (19. února 1880, Chraslava), byl ředitelem školy na Jizerce a učitel v Habartících. Připravil podklady pro kroniku Habartic a dílo *Flurnamensammlung von Ebersdorf*.

Literatura:

- Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder.
Deutsches Literatur-Lexikon. Biographisch-Bibliographisches Handbuch.
Hussarek, P.: Hausbuch sudetendeutschen Humors.
Jahrbuch des Deutschen Gebirgsvereines für das Jeschken- und Isergebirge in Reichenberg und des Deutschen Gebirgsvereines für Gablonz a. d. N. und Umgebung.
Jaksch, F.: Lexikon sudetendeutscher Schriftsteller und ihrer Werke für die Jahre 1900–1929.
Knobloch, E. J.: Kleines Handlexikon deutsche literatur.
Lutz, F.: Allerhand aus dem deutschen Böhmerland. Schatzkästlein mundartlicher Dichtungen aus allen deutschböhmischem Gauen.
Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Iser-Gaues. Vierteljahrsschrift zur Erforschung des Jeschken-Isergaues.
Müller-Rüdersdorf, W.: Iserraunen – Eine Isergebirgische Dichterlese.
Klinger, A.: Heimatbüchlein für den Jeschken-Isergau.
Jeschken-Iser-Jahrbuch.
Hauffen, A.: Die deutsche mundartliche Dichtung in Böhmen.
Nevrlý, M.: Bibliografie Jizerských hor.

Z novinářů uveďme **Ericha (Erica) Posselta** (27. května 1892, Novina), který pracoval v New Yorku, kde vydával časopis spolku Deutschen Press Club „Der reine Tor“ (1916). Sestavil také například *Künstleralmanach* (1911) a *Jung-Reichenberg. Ein Künstler-Almanach auf das Jahr 1913* a působil také jako překladatel (například díla Herr Fettwanst, 1924 či *Meine Abenteuer mit deinem Gelde*).

Ladislav Muška osmdesátiletý

Semilský rodák, operní pěvec a spisovatel, člen Severočeského klubu spisovatelů Ladislav Muška ve středu 17. září oslavil svých krásných osmdesát let. Stále je v přepychové životní pohodě a optimisticky naladěn. Severočeská vědecká knihovna spolu s regionálními autory Klubu severočeských spisovatelů mu připravili na pondělí 13. října slavnostní podvečer. Iva Opravilová spolu s Arnoštem Hermannem s oslavencem rozmlouvali nejen o jeho spisovatelských začátcích či o jeho divadelních profesích, ale

Členové Klubu severočeských spisovatelů si pro tento večer připravili ukázky z děl Ladislava Mušky a tím mu popřáli. Podvečer se pomalu chýlil ke konci a ke gratulantům se připojila spousta významných hostů.

V následující rubrice přinášíme ukázku z Muškovy letos vydané knihy *Nenechám si tě vzít* (vydala Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem se Severočeským klubem spisovatelů).

Iva Opravilová

i o době, kdy Ladislav Muška nemohl publikovat. Celý náklad knihy *Pátého dne* stvořil rybu byl totiž po roce 1970 skartován. V těchto letech dvacátého století Ladislav Muška nemohl vůbec publikovat. Při zálučných otázkách o divadelních profesích Ladislav Muška s fortelem zazpíval několik svých oblíbených árií. Rád zavzpomínal na divadelní nedělní odpoledne pro děti se živým programem. Ředitel ústecké knihovny, Aleš Brožek, mu notoval. Sám se jednoho nedělního odpoledne se svou, nyní již více než dvacetiletou dcerou, zúčastnil a zavzpomínal jak se dětem tato odpoledne líbila.

Při otázce, které z „devatera řemesel“ má autor nejraději, zvítězilo spisovatelství. Podotknul, že v každé své knize zanechává kousek svého života. Vzpomenul i na lásku k přírodě a k rybaření, kterému se snaží cele věnovat.

Nenechám si tě vzít

Ladislav Muška

„Táto!“

Nejistě se usmíval tou vodnatou tváří a rozhlížel se. „Tady budeš bydlet?“

Před ním nemělo smysl zapírat. „Ano, táto.“

„Dobře děláš, Bořku.“ Málokdy mě oslovil jménem, u nás se tykalo bez jména. „Musíš to udělat, abys neskončil jako já. Pro mě už je pozdě.“

Nabídl jsem mu židli a zapálil cigaretu, ztěžka se posadil a rozhovořil se. Mezi mámou a jím to nebylo vždycky tak ošklivé, ze začátku byly pěkné chvíle. Jo, jen chvíle. Asi je to taky jeho vina, že to došlo k takovým koncům. Určitě mámu zklamal, myslela si, že si bere někoho, kdo jednou bude něco víc než jen vedoucí skladu. Jenže on tam byl spokojenější.

„Co ti to prolezá na stěně?“ zeptal se; možná aby se nerozbrečel.

Vylíčil jsem mu, co tam bylo namalováno a k jakému účelu. „Přetíral jsem to dvakrát a furt to leze ven.“

„Vezmi to latexem, přes to vápnem,“ ožil táta. „Pak to Remal překryje. Kdybych moh, píchnul bych ti,“ zanaříkal a na chvíli se odmlčel. „Nebudeš tu bydlet sám, že ne, Bořku?“

„Nebudu, táto.“

„Rád bych ji poznal. Ale přijdete mi na pohřeb oba, vid', Bořku?“

„Táto...“

Až když se s námahou zvěd a odšoural se, přestal jsem se ovládat a uvnitř jsem se rozklepal. Takhle ne, proboha, tak nechci skončit. Jenže v tu chvíli jsem stejně nevěděl, co pro to udělat, jak žít s někým druhým, to všechno bylo přede mnou, před námi. A dost, řekl jsem si. Chyt jsem se toho, co mi řekla sestra Olina, že její advokát bude chtít i něco ode mě a uvažoval jsem, co by to mohlo být. Možná to bylo málo, ale i tak jsem prý projevil předvídavost.

Tvrdil to Olinin přítel právník, a tomu jsem moh věřit, vlastně jsem mu musel věřit. Přitom jsem neudělal nic jiného, než že jsem šel za mistrem Hružou, aby mi dal potvrzení, že divadlo zaměstná Magdu jako rekvizitářku. Napsal mi cosi jako předběžnou pracovní smlouvu pro ni a mně dekret na byt. Vyřukat ty dvě lejtara na stroji mu dalo víc práce než zorganizovat přestavbu scény během pár taktů muziky v Lišce Bystroušce.

Olina se ozvala na mobilu čtvrtý den. Zeptal jsem se, jak to s Magdou vypadá. Řekla, ať nejsem netrpělivější, v takovémhle případě budu muset být moc trpělivější. Slíbil jsem, že budu. Pro sebe jsem si řekl, že se to budu učit.

Měl jsem představu, že ségrin advokátskej milej bude velikej chlap, když to s ním Olina táhne už tolik let. Překvapilo mě, že je to normální starší pán se sedivými vlasy a bradkou, s úspornými, jakoby přesně odměřenými pohyby, samozřej-

mě perfektně oblečené. Zato jsem měl pocit, že je obklopené nabitým silovým polem. Vůbec mě nenapadlo, jak to spolu v posteli dělají. Museli se mít moc rádi podle toho, jak něžně se jeden druhého dotkli očima, i když se zrovna hovořilo o něčem jiném. To nebyly pohledy, to byly vysunutý tykadla a byli při tom oba svým způsobem krásní.

Olina měla po úředních hodinách, seděl u ní na židli. Nekonalo se žádný příbuzenský sblížení, vstal a podal mi ruku (měl takovej pátravej stisk), říkal mi Bořku, ale choval se trochu jako lékař k pacientovi.

„Zatím jen předběžně, Bořku.“ Mluvil příjemným barytonem, ale tichým hlasem, kterej vás nutil, abyste přestali myslet a napnuli uši. „V tomhle případu je spousta děr. Z toho, co na Farskou mají, by nedal dohromady žalobu ani komunistickéj prokurátor. Samej nepříměj důkaz. Tlačí na to advokát, o kterým se ví, že ho platí mafie z východu.“

„Hamadějovi?“ vyhrkl jsem.

„Cože? Povídejte. A nespěchejte.“

Právník (Olina mu říkala Bedřichu) si dělal poznámky do notesu. Pověděl jsem všechno, co jsem o ukrajinských bratřech či bratrancích věděl, co jsem vyslechl od dědků na ostrově i co jsem sám *zažil*. Svěřil jsem se i s domněnkou, že Magda se lekla a zpanikařila, když policajti po tom nočním útoku na ostrově přivlekli zraněného Hamaděje.

„To souhlasí,“ uvažoval advokát. „Mohla ho znát od vidění, dost nepřijemného vidění, nemusela znát jeho jméno. Teď se do toho policie zakousne, abychom ji neobvinili z lajdácký práce.“

Zmínil jsem se ještě o podivný úloze dvou nohejbalistů a té arogantní čubky. Advokát si poliboval; to prý uváží a přihodí na váhu, když to bude nutné. „Od Magdy Farské budu potřebovat pověření k zastupování.“

„Ty za ní nemůžeš, Bořku,“ obrátila se ke mně Olina. „Shodila se před tebou. Z rozrušení, ze vzdoru. Možná ji to ještě drží. Bedřichu, pojedu s tebou já.“

„Z čeho to zaplatím, pane doktore?“ vzpomněl jsem si.

Uškíbl se, ale byl to úsměv. „Dobře placenej obhájce, ne vždycky docela čístej jako všichni od fochu, si může čas od času dovolit dobrej skutek. Člověk se pak na sebe líp kouká do zrcadla a nechce se mu zvracet...“

Měl jsem mobil ustavičně v kapse nebo někde po ruce, ale tentokrát to trvalo dýl, než se Olina ozvala, abych přišel. V tomhle stavu jsem byl poprvé v životě a nevěděl jsem si rady sám se sebou. Olina měla i neměla pravdu. Byla to netrpělivost, ale přitom i její přemáhání. Najednou mi bylo jasné, že než jsem poznal Magdu, byl jsem žitej, užívanej sám sebou a že teďka to nebude stačit. A že chystám pro nás byt a sehnal jsem Magdě zaměstnání, mi připadalo strašně málo. Byl bych chtěl dělat mnohem víc a doufal jsem, že se to na mně bude vyžadovat.

Olina zavolala za deset dní, její advokát u ní nebyl, ale měla pro mě plno vzkazů. Věc je rozjetá, Magda nebude obžalovaná, vystoupí jako svědek, já taky. I důvod jejího pobytu u ústavu pomínu.

„Proč jsi ji nepřivedla?“

„Přijde, až bude očištěná, jinak prý nemůže a trvá na tom. Myslím, že je to dobrá holka. Moc jí ublížili a nebylo snadný prolomit tu její obrannou slupku. Musíš na ni bejt hodnej.“

Policie prý už má další členy ukrajinský bandy vyděračů a gaunerů. Krom loupeží investovali do šikovně umístěných hospod a dělali z nich bordely. Když nastrčení majitelé nespláceli, varovali i nožem. S Magdiny otčímem to bud přehnali, nebo to už bylo poslední varování. Prásknout to na ně nemoh, to by si rovnou podepsal kremáci. Tak to hodil na nevlastní dceru, chtěl se jí pomstít, že mu nevydělávala jako štětka. Předtím ji bil a zamykal.

„Proboha, a co Magdina máma?“ křičel jsem.

„Magdina máma,“ nevzrušeně pokračovala sestra, „je nejradší jako višň.“

„Jak to?“

„Naložená v rumu. Teď je na protialkoholním léčení v Beřkovicích. Dobrá maminka. Nutila vlastní dceru, jdi k tátovi do postele, ať má lepší náladu.“

„Ne!“ úpěl jsem.

„Dobřej svět to není, tenhle náš. Ale jinej nemáme.“

Asi bylo tady to, nač jsem myslel. Bylo to tady jinak, než jsem si představoval ještě dneska ráno, že mi Magda položí hlavu na rameno a bude říkat, já nepláču, já přece nikdy nepláču, a že já jako silnej mužskej ji budu konejšit. Je to tady a všechno je strašně složitý a zároveň jednoduchý, jen se to nesmí měřit nějakou představou a musí se to žít nějak přes to.

Olina líčila, že když přijeli k ústavu, volaly ty děvenky přes plot na Bedřicha: „Pojď si zamrdat!“ Vlastně to jsou chudinky proti kurvám ze zábavního průmyslu, který sice nic takovýho nevolaj, zato se bulváru chlubej, že roztahujou nohy už pátýmu milionáři. Vždycky je to veliká láska a pak veliká tahanice o prachy.

„Jo, abych nezapomněla, Magda ti posílá fotku nějaký Kamily. Máš ji dovézt Honzovi; přej víš, kdo to je. A že v pátek ve dvě hodiny přijede Kamila do Teplíc. Má ji čekat na autobusovým nádraží...“

Šel jsem se podívat, kdy mi zítra jede vlak za Honzou. Zezačátku jsem měl dojem, že se motám, ale pak jsem šel normálním krokem.

LADISLAV MUŠKA se narodil 17. září 1928 v Semilech.

Po svém otci se vyučil sladovníkem a během zaměstnání studoval v Praze sólový zpěv. Dva roky nejdříve zpíval v Armádním uměleckém souboru, od roku 1951 byl členem ústecké opery. Měl zde úspěch, ze sboristy se stal brzy sólistou opery. První svou povídku napsal i otiskl v roce 1956. Publikoval

v okresních, krajských i celostátních novinách, časopisech a sbornících. Je znám z Literárních novin, z Hosta do domu a z Plamene. O Muškovy povídky projevoval zájem i zahraniční periodika, publikoval v NBI, v Polu, v časopise West to day. Rozhlas vysílal jeho povídky, pásma a dvě hry. Publikace ze šedesátých let: *Na silnějším konci prutu* – povídky, SN Liberec, 1962, *To všechno člověk* (spolu-

autor) – SN Liberec, 1964, *Pobádky z Hubaté Pohody* – SN Liberec, 1965, *Pátého dne stvořil rybu* – povídky měly vyjít v roce 1970, avšak přesto, že knížka byla už vytištěna, byla zakázána a zlikvidována. Ladislav Muška byl totiž po roce 1968 potrestán zákazem publikovat. Kdekoli se objevilo jeho jméno, např. v Ostravském večerníku nebo ve Vlastě, byly redakce upozorňovány, že jde o „nevhodného“ autora. V té době se časopisecky uplatnil pouze pod šifrou. Jeho *Pibovatou princeznu* hrála divadla pod pseudonymem. V inkriminované době zaslal svou sbírku povídek do renomované literární soutěže a ačkoli získal hlavní cenu, sbírka nevyšla, protože se dodatečně ukázalo, že jde o zakázaného autora. V osmdesátých letech psal většinou anonymně, pro divadlo v Ústí nad Labem inscenoval 7 let (4 premiéry ročně) cyklus představení pro děti *Pojďte si brát*. Po listopadu 1989 inicioval znovuzkříšení časopisu Severočeský dialog a stal se jeho redaktorem. Záhy měl autor v Severočeském nakladatelství již v sazbě připravenou knížku *Hvězdy přicházejí později*, avšak nevyšla, neboť nakladatelství bylo zrušeno. Publikace devadesátých let:

Amorek má mušku – aforismy, Horák – Ústí nad Labem, 1991, *Kočky přes cestu* – causerie, Magnet Praha, 1991, *Vázení truchlíc a ostatní hosté* – autentické zápisky, Fabio Louny, *Příběhy stříbrných rybníků*, Blahoslav Praha, 1993, *Malířův kocour a kocourův malíř*, Blahoslav Praha, 1994, *Zápisky z cest za tajemstvím ostrova Žena* – epistoly, Fabio Louny, 1997, *Dovolíte, signore Giacomo* – aforismy, Kapucín Duchcov, 1998, *Jediný na světě* – bibliografie, Fabio Louny, 1998, *Ostrov u čtyř olší*, Albatros Praha, 1999 (knihla získala soutěžní cenu). V těchto letech vycházelo autorovi v novinách a časopisech několik prací na pokračování, mimo jiné historický román *Na stopy padal sněh*, kde zdůraznil etickou kategorií husitství, ale knižně nikdy nevyšel. Ladislav Muška v současné době pracuje pro řadu novin a časopisů v Čechách, na Moravě i za hranicemi. Publicistiku pokládá za dobrý způsob, jak se vyjádřit k některým aktuálním problémům doby. Je též spoluautorem sborníků, recenzuje poezii i prózu. Je členem Masarykovy dělnické akademie a Obce spisovatelů. Pořád je předsedou Severočeského klubu spisovatelů.

Básně

Stanislav Kubín

ODPUSTIT SAMI SOBĚ

Ó Pane,
zahrnujeme Tě záplavou slov,
až Tě asi brní hlava
z našeho škemrání
a taškařic.

Prosíme o laskavost a shovívavost,
sami nelaskaví a zarputilí,
nechceme oprostít se
od vidění svých krtin malicherností
jako Himaláje k nepřekročení.
Tví andělé hladoví,
neboť jsou živi láskou lidí,
zatím co škemráme o odpuštění,
neschopni odpustit sami sobě
a tím i bližním,
neboť nevidíme co je důležité –
světlo paměti,
pravda oblaků
a útěcha míst...

HLEDAL JSEM

Hledal jsem, co nalézt snad ani nejde,
bájná Persefono,
i tvoje tiché jezírko zapomnění.
Hledal jsem, to i ono,
co vše jsem poztrácel – halířky dnů,
jež čas v dukáty lásek už nepromění,
v tom marném hledání ztracených snů,
tužeb a lásek, marných vizí
o návratech toužených, někam tam,
kde pocit tísně zmizí
jako když led se v řece láme,
a hudba co slyšíš není žádný klam,
a ty víš, že vítaným jsi hostem,
jak psal jste mistrě Williame
ve svém sonetu osmém:

„*Ta píseň beze slov, v níž hlasů na tisíc
zní tónem jediným, jenž říká – sám nejsi nic*“*

* překlad Jan Vladislav

NAPOSLED

Odemknout noc
Nalezeným klíčem touhy
Misku s vlčím mlékem
Položit na práh domu
V očekávání
Hodiny mezi psem a vlkem
Čase obnažení se srdcí
Jak větvoví stromů
V barvách podzimu.

Tehdy ještě jednou zkusíš
Dotknout se bolesti
Nahmatat ji
Ten hrozen tužeb a snů
A s naléhavostí troufalou
Pokorně žádost předložíš

Svým tichem srdce
Halas světa přehlušit
Naposled Persefono
Naposled
Na cestě ke tvému jezírku
Zapomnění

STANISLAV KUBÍN se narodil 6. května 1943 ve Velimi. Povoláním elektrotechnik, do roku 1970 technik u vojenského letectva. Publikoval od mládí, především časopisecky, již za svého pobytu na odborné škole v Brně, kde se výrazně autorsky podílel i na činnosti amatérského divadelního souboru. Od roku 1981 žije a působí v Liberci, kde se zaměřil na scénická pásma a scénáře pro soaré pořady typu talk show. Protagonisty těchto pořadů bylo více jak 90 osobností především z kultury, jako Alfréd Strejček, Gabriela Vránová, Rudolf Pelar, Miroslav Horníček, Jan Kačer, Radovan

Lukavský, Vladimír Komárek, Luděk Pachman, Ivo Gabal, P. Petr Prokop Siostrzonek a další. V roce 1999 vydal svou knižní prvotinu, sbírku básní *Dotýkání*, která vyšla v roce 2003 v reedici. V roce 2002 v nakladatelství Blahoslav vyšla jeho druhá sbírka básní *Čas zastavení, čas Perseid*. Na podzim roku 2004 vydal v Nakladatelství Kruh sbírku *Klečící Bůh*. Zatím poslední sbírku básní s názvem *Oblouk návratu* vydal v prosinci 2006. Je autorem celé řady článků v církevním i jiném tisku a více jak 150 esejů Epistolní a jiná zamyšlení. Člen Obce spisovatelů a Kruhu autorů Liberecka.

Absurdní historka o chlapíkovi v jiném stavu

Jan Šebelka

„No a co jsem jí na to řekl?“ zeptal se Otakar, který pravidelně trpěl po pivu amnézií.

„My nejsme žádní blbci slečno, my chodíme do divadla. Čekáme tady na Godota. Toho od Ionesca.“

„Co ona?“

„Pohrdavě se ušklíbla.“

V bufetu si dali speciální pálivý salát, housku a malé pivo. Od druhého stolu si je neomaleně prohlížel nějaký chlap.

„Přišel tam ten Godot?“ zeptal se bez mrknutí oka Otakar.

„Nevím, všichni byli ožralí,“ odpověděl Kryštof.

Otakar se na něj podíval jak to myslí. Nedalo se to poznat. Proto ukázal bradou na chlapíka, který z nich nespouštěl oči. Měl metr padesát na výšku a stejně přes ramena. Vypadal jako krychle. „Není to támhle ten?“

„Nazdar kluci!“ pozdravil Támhleten za pár minut slušně. Na ochlupaceném předloktí měl vytetovanou dýku, z níž kapala krev. Šel z něj strach.

„Dobrý den, pane!“

„Kluci, nemohli byste mi něco udělat?“

Oba současně zvedli obočí.

„Prosím?“ sebral odvahu Kryštof.

Chlapík vykulil oči. Slovo prosím asi nepatřilo do jeho slovníku. Hned se vzpamatoval: „No, jestli byste mi nemohli něco udělat... Vlastně koupit.“

Otakar k němu nastavil prázdné dlaně. „Tak to bude horší pane, jsme švorc.“

„Jakože nemáme peníze,“ dodal na vysvětlenou Kryštof.

„Peníze?“ hrábl do náprsní kapsy. Z ošoupané portmonky na ně vystrčilo zelené zuby množství stokorun. Chlapík se zničehonic nic odlepil od jejich pocintaného stolu. Za chvíli se vrátil se třemi pivy. Po skle püllitru stékala pěna a kapala na špinavé dlaždičky.

„Pojďte sem! Něco vám řeknu,“ naklonil se nad stůl. Otakar s Kryštofem se naklonili nad stůl.

„Chtěl bych koupit luk a šípy. Šípy s kovovejma špičkami. Bez lesknutejch kovovejch špiček nemůžu domů!“

„Aha,“ vypravil se sebe Otakar.

„Tak se na to napijeme,“ zvedla krychle püllitr směrem k nim. Rozpačitě usrkli.

„Dojdete mi tam?“ naléhal podivín.
 Kryštof ukázal na Otakara: „Jdi ty, tobě to bude víc slušet. Vypadáš trochu jako Vilém Tell. Viděl jsem ho na jednom obrázku.“
 „A musí mít nutně kovový špičky?“ obrátil se Otakar na krychli.
 „Jasně, jaký jiný?“
 „Tak to ne,“ potřásl Otakar hlavou, „já se bojím blesku...“
 Tetovaný chlapík se štrovou bradou se díval z jednoho na druhého. Za vypoulenými očima mu viditelně šrotoval mozek. „Jakýho blesku? Já chci luk a pět šípů, s kovovejma, lesklejma špičkama.“
 „On myslel, jakože když je bude mít přes rameno, tak by mohlo...“ pustil se do výkladu Kryštof, ale když se ramenáči podíval do prázdného obličej zmlknul. „Tak já tam dojdu,“ vzdychl a nastavil dlaň. Hranatý chlapík mu do ní vložil paklík stokorun. Zeptal se kde takové věci prodávají.
 Bylo to hned za rohem, ale cedule na dveřích oznamovala inventuru.
 Vrátil se. Otakar byl s chlapíkem, co připomínal krychli, zabrán v hlučném hovoru. Za pár minut se z nich stali kámoši. Právě se plácali se po zádech.
 „Kde máš luk?“ zeptal se Otakar přísně.
 „Jakej luk?“ zamžoural překvapeně jejich nový známý.
 Kryštof vytáhl peníze a vrátil mu je. „Mají zavřeno!“
 „Kde?“ zeptal se potouchle Otakar.
 Krychle se po něm opičila: „Kde, ty vole, kde?“ smála se na celé kolo. Potom k němu napřáhla ruku a představila se jako Venca. Dlaň měla tvrdou jako cihlu. V kanceláři nevyseďovala.
 „Pojďte sem kluci, musím vám něco říct,“ řekl ten divný chlapík tajemně a rozhlédl se, jakoby chtěl něco ukrást. Dokonce se na několik dlouhých vteřin odmlčel. Pak pošeptal, že je v jiném stavu.
 Otakar ukázal směrem na jeho břicho. Krychle vážně přikývla a odešla pro další pivo.
 „Je pošahanej,“ řekl Kryštof nahlas. Víc než chtěl. Otočil se, jestli ho Venca nemohl slyšet. Neslyšel. Nesl pivo a blaženě se usmíval.
 „Možná mám dlouhý vedení... Ale to jako, že jsi těhotnej?“ zeptal se Kryštof.
 „Tak trochu, já jsem totiž v jiném stavu,“ opakoval s blaženým úsměvem na tváři. V obličejí se mu usadil Ladův měsíček.
 Ťukli si tak hlasitě, až se po nich návštěvníci bufetu otočili. Výčepní k nim vyslal již poněkolkáté přísný pohled.
 „Já už jsem totiž tři dny v jednom kuse vozralej!“
 Kryštof s Otakarem se upřímně rozesmáli, zatímco Vencovi se na tvářích objevily slzy. „Kluci, dyk já už nebyl sedmdesát sedm hodin doma... Ta mi dá! Co řeknu klukovi? Má astma, ten můj Vašík, je to kluci bezvadnej kluk. Včera mu bylo dvanáct a já mu slíbil luk se šípem, že spolu budeme střílet...“ Najednou se mu výraz v obličejí změnil. Přimhouřil čelo jakoby si na něco najednou vzpomněl. Chytil Kryštofa pod krkem a začal s ním cloumat.

„Kams dal ten luk a těma lesklejma šípama, já tě zabiju, ty vole!“
 „Měli zavřeno,“ chroptěl Kryštof.
 Venca se zarazil. „Kde měli zavřeno? Co to tady plácáš?“
 „V lukárně,“ zachechtal se Otakar. Měl na Vencu pozitivní vliv, protože ten okamžitě pustil modrajícího kamaráda. „A proč nejdeš domů?“ položil mu otázku, který visela ve vzduchu.
 „To by mě Vašík viděl, jak sem vopilej,“ řekl melancholicky a na dlouhou dobu se odmlčel. Upíjel pivo a díval se z výlohy bufetu ven. Po její vnitřní zamlžené stěně stékaly čůrky. Venku přestalo pršet a slunce prorvalo smrady z chemičky. Městu to nijak nepomohlo. Bylo šedivé jako před tím. Všechno v tu dobu bylo šedivé a tak nějak upatlané. Šediví lidé nosili zelené melouny.
 „Otakare,“ otočil se k nim a utřel si slzu. „Neskočil bys mi koupit melouna pro Vašíka?“
 „Rád. Kolik?“
 „Pět.“
 Musel se vrátit. Pobrat pět melounů najednou se mu nepodařilo. Mlčky pili pivo.
 „Vona Věrka, jako stará, hrozně ráda čte. Je učitelka,“ ozval se zničehonic Venca.
 Kryštof se mu okamžitě nabídnul. „Tomu rozumím Václave – neboj! Kolik jich mám vzít? Taky pět?“
 Přikývnul a šel pro pivo. Přinesl pět püllitrů.
 „A co ty seš?“ zeptal se Otakar.
 „Tajemník...“
 Blížilo se poledne. Bufet se plnil lidmi z okolních staveb a důchodci. Venca blekotal cosi o největších kámoších na světě. Bral do ruky melouny a zamilovaně je hladil.
 „Co kdybys jel domů,“ navrhnul Otakar. „Vašík bude ještě ve škole, schrupneš si, oholíš se a je to.“
 Venca se na něj překvapeně podíval: „Víš, že už mě to taky napadlo?!“ jenže zůstal stát na místě a zdálo se, že usne ve stoje. Zničehonic se probral a ukázal k záchodkům: „Co tady dělá ten černej kůň? Copak koně můžou do bufetu?“
 Kamarádi se nejdřív podívali směrem kam ukazoval a pak na sebe. Kryštof řekl, že by měli jít a Otakar zaseptal: „Ty vole, on má delirium!“
 Mávnutím ruky odehnal Venca koně ze své hlavy. Tak nějak se v létě plaší mouchy od zpotených lýtek. Beze slova vyrazil k výčepnímu. Za chvíli se vrátil s pěti rumy.
 Kopli je do sebe a Venca zavelel: „A jdeme! Musím vás seznámit s Vašíkem a Věrkou! Jede tam patnáctka co staví vedle.“ Vypadalo to, že ho rum postavil na nohy.
 Události však nabraly spád. Než stačili Otakar s Kryštofem pobrat melouny a knížky, Venca se zamotal a upadl na znak. Jeho hlava při nárazu do dlaždiček

zaduněla jako prázdný sud. U nosu se mu objevila nudle krve. Obědvající lidé kolem něj přestali jíst. Vidličky se sousty uvízly na půl cesty. Otakar s Kryštofem nad ním stáli. Nemohli mu pomoci, protože měli plné ruce. Strnutí netrvalo dlouho. Venca vyskočil na nohy a jakoby se nic nestalo zamířil k východu. Nevšiml si, že se mu do cesty přimotal turista v krátkých kožených kalhotách, který měl na laclu troubícího jelena a v ruce misku s držkovou polévkou. Srážce nešlo zabránit. Turista polítl polévkou ze sebe chrlil cosi o čechišešvajnerajnu.

Kryštof, který cítil lehkou opilost, pozoroval ten výjev s jakýmsi udiveným klidem. Držel v náručí tři velké melouny a připitoměle se usmíval. Najednou na sobě ucítil něčí pohled. Otočil se. U vedlejšího bufetového stolku jedla chlebičky hezka holka. Měl pocit, že ji odněkud zná.

Otakar vystrkal Vencu ze dveří a Kryštof se pomalu vydal za nimi. Když míjel holku s chlebičkem zaslechl docela jasně: „To je ten Godot?“ Jakoby dostal pěstí. Schoval hlavu mezi ramena a vypadl ven.

Čekali na autobus. Když přijel, naskládali Vencovy nákupy na sedačku vedle něj. Chvilí předstírali, jak se těší na Vašíka, ale v okamžiku, kdy řidič začal zavírat dveře, vyskočili ven. Venca – krychle si toho ani nevšiml.

„Já se tak strašně styděl když se na mě podívala,“ přiznal Kryštof.

„Jak to, že jsem ji zas neviděl?“

„Protože jsi nemohl odtrhnout oči od toho, jak Venca krmí bavorské jeleny českými držkami.“

„Cože to říkala?“

„Řekla úplně jasně: To je ten Godot?“

Otakar se zamyslel: „Chvilí to vypadalo, že by to mohl být on, tohle by totiž ani Ionesco nevymyslel. Ale stejně musíme počkat, ten pravej teprve přijde.“

Seděli na lavičce v parku, vyhřívali se na slunci a mlčeli. Kolem nich procházel černý kůň. Otočil k nim hlavu a řekl: „To se načekáte – tajtrlíci! Mimochoodem, vy nedoucí, Čekání na Godota nenapsal Ionesco, ale Samuel Beckett.“

JAN ŠEBELKA se narodil v roce 1951 v Děčíně. Vystudoval FAMU Praha, obor dramaturgie a scénaristika. Pracoval jako závozník, dělník, vychovatel, vedoucí internátu a v letech 1993 až 2000 byl novinář. V roce 2001 vydal s astroložkou Alenou Kárníkovou knihu *Kdy s lunou do postele*. Ve stejném roce vyšel první díl jeho liberecké tragikomedie *Případ spravedlivého vraha*. Druhý díl *Smrt podle Marka* vyšel v roce 2002 (všechny Nakladatelství Erika, Praha). Na podzim 2003 třetí román

s názvem *Perpetuum mobile aneb Vládcové* (Nakladatelství Bor, Liberec). Je spoluautorem knihy rozhovorů *Petr Pávek: Mám vízi* (Dialog, 2005). V roce 2007 přibyl k jeho bibliografii román *Koktejlový úkrok Otylie B.* (Akropolis, Praha). Je autorem životopisného rozhovoru v černobílé monografii *Jan Pikous: Subjektivní fotografie* (Akropolis, Praha 2008). Žije v Liberci. Je členem Obce spisovatelů ČR a Kruhu autorů Liberecka.

Zuzka Černá

Konec života začátek nesmrtnosti

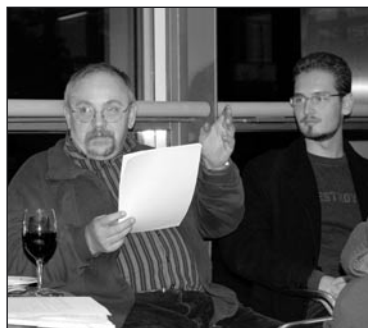
Máma otevře žákovskou knížku. Chvilí listuje. Modlím se, aby přešla stránku, kde jsou známky z matiky. Teď se zarazila. Aj, je to tady, už tu známku našla. „Pětka z kontrolní práce?!“ Podle tónu hlasu jsem poznala, že je to velké průšvih. Na tvář mi přiletěla facka. „Padej se učit, a nevylejzej, dokavad se to nenaučíš!“ Vzala jsem si žákovskou a šla jsem do pokojíčku. Celá naštvaná vymyslím všelijaké nadávky a pomsty. Zatím ale netuším co se děje vedle. Matka jen zamáčkne slzu v oku s myšlenkou: „Co z té holky jednou bude?!“ Otočí se a zamíří do kuchyně k plynovému sporáku. Zapne plyn a v tom někdo zvoní. Jde otevřít. Je to paní Morganová. Poštačka. Předává doklad o tom, že přišel balík. Mamka se oblékne a jde rovnou na poštu. V pokojíčku přemýšlím, jak se jí odplatím. Napadne mě šílený nápad. Začnu hrbat v šuplíku. Někde na dně by měly být cigarety. „Můj nevlastní fotr ji mlátí jako kdyby byla boxovací pytel, v neustání na ni řve a nadává.“ Polohlasně lamentuji a konečně vytáhnou balíček cigaret. Občas si jednu dám, když mi všichni lezou na nervy. Jednu vyndám a vyjdu z pokoje s cigaretou v puše a se zapalovačem v ruce. Rozhlédnu se po pokoji, mamka nikde. Napadne mě zlomyslný nápad, že bych si mohla zapálit v obývacím pokoji. Ona přímo nesnáší pach kouře. Zapalovač přiložím k cigaretě a zapálím si. Ohromná rána. Vše běží jak ve zpomaleném filmu. Obraz se halí do kouře. Mé tělo je zahaleno do ohnivého kabátu. Oblečení je sežehnuto jako kus papíru. Kouř mi začne naplňovat plíce. Dusím se! Nemůžu se pohnout. Snažím se udělat krok, ale to už se přímo dávím kouřem. Sklátím se k zemi. Chce se mi brečet, chci řvát, chci být sama, ale hlavně chci zůstat tady. Vedle mě někdo stojí. Nějaká žena. Má bílou košili a vypadá, jako kdyby vylezla z postele. Hodí na mě stříbrný prach. Už nic necítím, ani neslyším. Najednou mi sáhne po ruce a vytáhne mě na nohy. Stojím vedle ní. Cítím se lehká, bez problémů. Neznámá žena se na mě usměje. Kouknu se na zem a tam leží mé tělo. Ona mě vytáhla z těla! Pustím se její ruky a lehnu si na své tělo. Pomalu se nořím dovnitř. Jsem úplně uvnitř, ale nemůžu ničím hnout. Vynořím se a na neznámou ženu se kouknu včítavým pohledem, který chce říct: „Proč musím jít?! Chci zůstat! Vrať mě.“ Žena se jen usměje a podá mi ruku. Vytáhne mě na nohy a táhne hluboko do plamenů. Bojím se, že mě plameny opět zabalí do ohnivého kabátu. Najednou se vynoříme před domem. Je tam spousta lidí. Barák je v plamenech. Hasiči běhají okolo s hadicemi. Najednou mě upoutá, jak se rozhrnuje dav lidí. Stojí tam moje mamka a v očích se jí leskne strach a hrůza. Spolu s neznámou ženou sedíme na zemi. Sedíme tam dlouho. Konečně uhasili oheň. Jeden z hasičů vešel do trosek dříve pěkného baráku. Za nedlouho se vynoří s tělem v ruce. Je to mé tělo. Není na něm žádná stopa života. Tělo položí na zem. Slzící

matka spatří hasiče a mě ležet na zemi. Rozeběhne se k tělu a klekne si vedle něj. „Neeeeeeee!“ Po celé ulici se rozlehne matčin křik, který je naléhavý, žalostný a plný hrůzy. Obejme mě bezvládné tělo. Klečí vedle mě a mou hlavu má položenou v klíně. Lidé okolo mlčí a soustrastně přihlížejí. K mamce přijde doktor. Vezme ji za ruku, chce jí zvednout na nohy. Matka se mu vyškubne a pevněji si mě přivine na hrud'. Opakovaně se pokouší, ale matka neustále vzdoruje. Odejde. Tiché slzy sjiždí dolů po tváři a dopadají na mé tělo. Dá mi polibek na čelo. Zvedne se a odejde. Obě dvě jsme vstali. Chtěla jsem se za ní rozběhnout a říct jí, že s ní budu pořád, ale žena mě jen zadržela. Pohládila mě po vlasech a vzala mě opět za ruku. Za jejími hedvábnými kaštanovými vlasy se roztáhla křídla. Najednou na mě promluvila: „Mysli na to jaké máš křídla, jak se ti za zády roztahují.“ Zavřela jsem oči a pomyslela na nádherná sněhobílá křídla. Pocítila jsem něco velmi zvláštního na zádech. Otevřu oči a podívám se za sebe, opravdu tam jsou křídla, taková, jaká jsem si představovala. Křídla se za mnou zatřepotala a já spolu s neznámou ženou vzlétla vzhůru k nebi. Míjeli jsme mraky, které byly křehké jako cukrová vata. Vzduch se přede mnou rozhrnoval a vpouštěl mě dál, dál do neznáma.

ZUZKA ČERNÁ. Je mi 14 let a bydlím v Jablonci nad Nisou. Právě mám před sebou trnitou cestu zkoušek a učení, rozhoduje se o známkách, píše se nepřeborné množství testů a já do tohoto chaosu se snažím udržet si nějaké koníčky. Zaprvé je to psaní (chodím na Literární klub, který pořádá dětská knihovna

Liberec), pak tančím břišní tance a chodím do umělecké školy na kurz přípravy k přijímacím zkouškám. Jsem velká knihomilka a knihozhrouotka. Čtu. Prostě musím číst, jinak bych se asi za chvíli zbláznila – moje nejoblíbenější knížka je Harry Potter. Text je úvodem k jednáctistránkovému příběhu.

Týden knihoven – čtení KALu

Otto Hejnic a Štěpán Kučera

Věra Voblídalová čte ze své knihy *Na boupače nejen s knihovnou v rámci Týdne knihoven 6. října.*

Zpráva o pozoruhodné antologii poezie

Priznávám se! Nepíšu rád o poezii. Je pro mě intimní a velice osobní záležitost. Čtenář by se sám měl poprat se záhadami metafor, ohodnotit klady nebo zápory veršované tvorby. Ale k Antologii lužickosrbské poezie, která leží již několik měsíců na mém stole, bych přece jen něco dodal. Knihu editoval a překládal varnsdorfský básník Milan Hrabal. Nazval ji *Jazyk, jímž porozumíš větru* a má v roce 2007. Číst ji můžete v kterémkoliv čase. Nepřináší jen estetický zážitek, ale přibližuje poutavým způsobem literaturu malého národa Lužických Srbů, blízkých nám nejen geograficky, nýbrž i myšlením. Hrabal je jedním z těch, kteří nás soustavně seznamují v překladech se skromnou literaturou vyrůstající uprostřed velkých evropských konkurentů. A nedivme se, že překladatel vyrostl právě ve Varnsdorfu. Toto město již po druhé světové válce poskytl asyl lužickosrbskému gymnáziumu a pomohlo tak ke vzdělání řadě studentů sousedního státu, žil tu lužickosrbský hudeb-

ní skladatel Bjarnat Kawc i jeho dcera, výtvarnice Hanka Krawcec. V době kdy se básník Hrabal narodil, chodili ještě přes varnsdorfské náměstí lužickosrbské ženy v typických krojích. Proto se v tomto městě udržuje zájem o literaturu sousedních Slovanů a poezie tak přibližuje příbuzné kmeny, nás informuje a přátele za hranicí posiluje.

Hrabal novou Antologií ze současné lužickosrbské poezie navázal na vydání výběru Josefa Suchého, který vydal *Vřesový zpěv* roku 1976 v Odeonu. Hrabalovy ukázky začínají básníkem *Kito Lorencem* (naroz. 1938), nejmladší básníčkou je pak *Lubina Hajduk-Veljkovičowa* (naroz. 1976). Celou Antologií prochází 12 básníků a básnířek. Jsou to: *Kito Lorenz* (1938), *Benedikt Dyrlich* (1950), *Beno Budar* (1946), *Marja Krawcec* (1948), *Tomasz Nawka* (1949), *Róża Domaścyna* (1951), *Pětr Thiemann* (1964), *Timo Meškank* (1965), *Měrana Cuścyna* (1961), *Lenka* (1958), *Lubina Hajduk-Veljkovičowa* (1976), *Beata Nastićek* (1973). Tak jako v naší současné poezii i tady se představuje polovina žen. Obohacuje to literaturu o lyričtější pohled na okolní svět, ale také v tomto výběru se mi zdá, že ženské básničky rozhojňují své o dílo citlivější práci s jazykem. Nejmladší generace pak vnáší do veršů také civilnější projev. Vcelku je lužickosrbská poetika blízká české. Snad se výrazněji prosazuje láska k domovu, ale jinak najdeme vše, co do poezie patří, reflexi, milostnou a přírodní lyriku, humor i experiment. Hra-

balovi se podařil především různorodý výběr básníků i jejich tvorby.

Úmyslně nebudu procházet tvorbou jednotlivých básníků. Nechám na čtenáři, aby si vybral svého autora, své verše. Mne zaujaly *Róza Domašcyna* a *Lenka* především svou vtipnou a dovednou prací s jazykem (svůj podíl tady má jistě i překladatel). První připomněla například odlišnost lužickosrbštiny a předvedla to na básních o duálu (*Duál není duel, Dialog v duálu*). Upozornila tak na dávno zapomenutý gramatický tvar, který náš jazyk provázal ve staré češtině:

„jedna myšlenka leze
z levého koutku mých úst
do tvého pravého ucha
druhá myšlenka leze
z pravého koutku tvých úst
do mého levého ucha
když už si myslí
že zabloudily
vylezou
a poznají se“

(Část básně *Dialog v duálu*).

Překladatel sice píše, že „oslabil frekvenci básní burčujících národ“, přesto se vřelému citu k národu a jeho jazyku básníci nevyhnou:

„s němčinou
dojdeš do města
a dál

s angličtinou
dojdeš do Ameriky
a dál

se srbštinou
dojdeš do svého srdce
s ním dojdeš všude
a dál“

(*Lenka, Opožděná odpověď babičce*).

Často lužickosrbští autoři píší také německy, někdy překládají nebo přebásňují svá díla do němčiny, aby je mohl číst větší počet respondentů. I s touto situací si básníci *Antologie* pohrávají:

„lužickosrbsky se dorozumívát
o nesrbských věcech
jsme si přáli ty i já

in unserer Sprache
zu leben
haben wir beide gewünscht“

(*Lenka, Translantion*).

Pečlivost editora a překladatele potvrzuje také doprovodný aparát. Od úvodního slova Leoše Šatavy po poznámky k básnickým textům, k edičním poznámkám s národními autory (Hrabal, Novosad). Přílehlavé jsou také medailonky básníků a básnířek u každého oddílu. Prospěla jazyková spolupráce Radka Čermáka. Svou kladnou roli sehrávají ilustrace Isy Bryccyny a grafická úprava R. Poláka.

Milanu Hrabalovi a nakladatelství PROTIS se 5. svazek EDICE KVA-DRA vydal.

Jiří Janáček

Slaměná židle

Toto komorní drama se hraje v Liberci na Malém divadle. Skotská dramatička Sue Glover se při psaní *Slaměné židle* nechala inspirovat skutečnou historickou osobností z 18. století, kontroverzní Lady Rachel z Grange, kterou manžel nechal vyhnat na osamělý ostrov a rozhlásil, že zahynula. Ve hře na ostrov přijíždí pastor Aneas, ztvárněný Davidem Punčochářem, se svojí mladičkou manželkou Isabelou, po Sárce Bilíkové převzala roli Veronika Korytářová. Na ostrově se setkávají s Lady Rachel – Markétou Tallerovou a její služkou Oonou – Evou Lecchiovou. Magická scéna Ivo Žídka a kostýmy Ivany Brádkové evokují život ostrovní komunity, zabý-

vající se chovem ovcí a lovením ptáků, jejíž obyvatelé ještě věří na duchy, ty zastupuje archetypální stará služka Evy Lecchiové.

Puritánský David Punčochář se snaží udržet si tradiční mužskou autoritu, alespoň u svojí mladičké ženy, která se zprvu děsila podmínek života na drsném ostrově. Nejvýraznější postavou představení je Rachel – Markéta Tallerová, vyhnatý rebel v sukních, nezdolná, věčně bojující, sem tam opilá, potrestaná, ale stále vzdorná. Její vliv nakonec přispěje k sebeuvědomění Isabely – Veroniky Korytářové, ze které se stává osobnost, otevřená novým vjemům. Hlavním tématem je, myslím, zkoumání ženského údělu, proměňu-

jící se vztahy mezi Isabelou, Rachel a Oonou, je zde zajímavě rozkryt způsob uvažování jednotlivých hrdinek. I když se ve hře o mužích hodně mluví, tak nakonec Pastor zůstává jaksi mimo.

Je to dobře zahrané představení, výborně jsou prokresleny ženské postavy, Eva Lecchiová, Veronika Korytářová a zvláště Markéta Tallerová září.

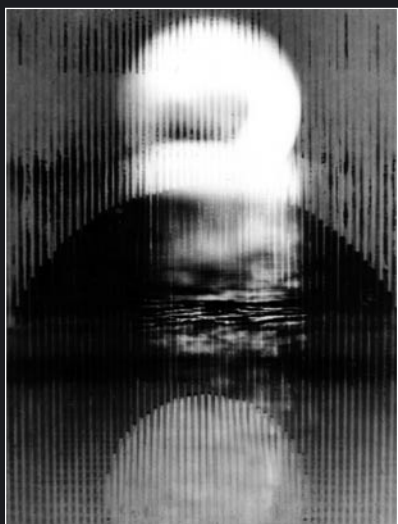
Režisérka Lída Engelová odkrývá ženský svět. Dříve puritánský a autoritativní manžel nakonec díky manželce

ledacos pochopí, i sexu přijde na chuť. Jenže jak se v závěru stává submisivním, ztrácí ženská trojice důstojného protihráče. Režisérka závěrečnou empatii Pastora, dle mého názoru, v závěrečné scéně zbytečně podtrhla. Z dominantního mužského z počátku hry udělala bačkoru. Izabela nevědomky dostala Pastora do značného maléru, že by jí to automaticky odpustil, tomu mužský těžko uvěří.

Otto Hejnic

Subjektivní fotografie

Jan Pikous

Nakladatelství Atlantis vydalo v roce 2008 fotografickou publikaci Jana Pikouse Subjektivní fotografie. Knížka rozměrů 17,7 cm x 23 cm má tvr-

dou vazbu, papírový přebal a obsahuje 78 černobílých snímků. Subjektivní fotografii se autor začal věnovat v roce 1966, nejvíce vybraných snímků je z let 1967 až 1969, ale vrací se k ní i v letech 80. Jaromír Typlt snímky citlivě uspořádal, cyklus má určitou vnitřní logiku. Na úvod Jaromír Typlt přirazuje autora k „strukturální“ či „informelové“ fotografii, k Emile Medkové a Vilému Reichmanovi a připomíná jejich pokračovatele, teprve v posledních letech opravdu objevené, Aloise Nožičku a hlavně Čestmíra Krátkého, který byl zároveň fotografem i teoretikem libereckého Studia výtvarné fotografie, kde působil i Pikous. Zároveň Typlt upozorňuje, že Pikous se nenechal svázat nějakou doktrínou, a připomíná jeho tehdejší spoluputníky, Ladislava Postupu, Jiřího Plátka, Jana Kabíčka a Jiřího Bartoše.

Myslím, že Typlt chtěl ukázat Pikousovo dílo jinak, než jak ho znají jeho početní kamarádi a spříznění návštěvníci jeho libereckých výstav. Podařilo se mu vybrat fotky úderné, odkrývající skryté tváře světa, svým způsobem monumentální, někdy složitě komponované, rozhodně ale vážné.

Dokazuje, že Jan Pikous je významný fotograf, někam směřující. Pomíjí jeho černobílé snímky z jiného ranku, kdy „okouzlená duše“ něco zahlédla a zmáčkla spoušť fotoaparátu.

Knížku doplňuje osmnáctistránkový rozhovor spisovatele a publicisty Jana Šebelky s autorem. Jan Pikous, narozený 9. 3. 1929 „v pazderně“ v jihočeských Hrejkovicích, začínal v propagaci, je ve fotografii autodidakt, ale i z tohoto důvodu sbíral všemožné podněty, pouštěl se do složitých kompozic a svoje cesty jinam, například sendviče, dotáhl do technické dokonalosti. Řada jeho prací, které na první pohled vypadají jaksi samozřejmě, má za sebou složitý vývoj.

Pikous je zároveň dobrý vypravěč, spisovatel, zvyklý ve svých textech bloudit časem a prostorem. Zkušený novinář Šebelka ho drží v jedné linii, a tak se o autorovi dozvíme i to, co pro sebe nepokládal za důležité. Připomíná mi to slavný knižní rozhovor, který vedl František Cinger s Arnoštem Lustigem, vedle utkvělých témat autora vyplave na povrch doba, ve které žil, jeho rodinné zázemí a nejrůznější vnější vlivy, na které svou tvorbou více či méně reagoval.

Na světě je první fotografická publikace Jana Pikouse. Kdo zná jeho dílo, spolu se mnou si bude přát, aby podob-

nou formou byly zachyceny jeho další tvůrčí etapy na poli barevné fotografie.

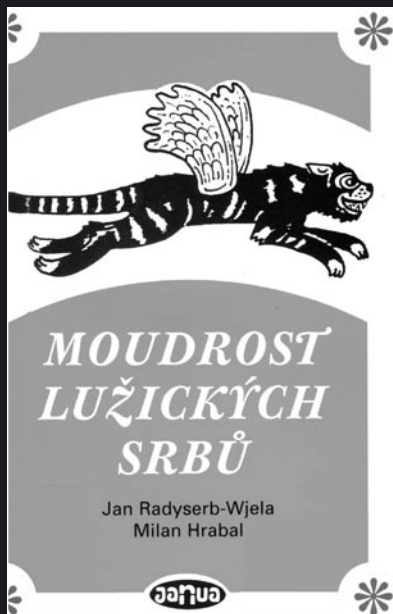
Jan Pikous je také vtipný a přemýšlivý vypravěč. Připomínám jeho knížky Od pazderny po Tokyo (1994), jak jel do Japonska instalovat výstavy svých fotografií, Ze zápisníků a fotografování v jižních Čechách (1998), kde se vrací do krajiny svého dětství, Velebení a hořekování (2000), úvahy a vzpomínky, zde jsou krásné barevné fotky, V sandálech za emigrací (2005), vzpomínka na putování po Francii, a Pozvánka k přemítání (2007). Autorovy výborné snímky v těchto knížkách slouží jako ilustrace, krátká nahlédnutí do jeho fotografické tvorby.

Subjektivní fotografie, dobře prokomponovaný celek, představuje první etapu, kterou Jan Pikous prošel. Na podobné shrnutí ale čeká jeho pozdější barevné období, například jeho imaginativní fotografie.

Otto Hejnic

Bohu nejmilejší děti

Moudrost Lužických Srbů – z knihy Jana Radyserba-Wjely *Prislowa a prislowne hrónčka a wuslowa hornjołužiskich Serbow* vybral a přeložil Milan Hrabal. Ilustroval Pavel Kacafírek, vydavatel Janua Praha.

„Bohu nejmilejší děti často nejtěžší kříž nesou – lužickosrbské přísloví, které nabízí jistou útechu v tisíc let trvající boj slovanického národa proti úsilí německé většiny o jeho asimilaci. V lidové slovesnosti nalezneme mnoho podobně trefných přirovnání, nechme však promluvit fakta. Dnešní Lužičtí Srbové jsou vedle Kašubů posledními potomky řady slovanských kmenů, které před více než tisíci lety obývaly území od baltského pobřeží na severu až k Pasovu na jihu. Názvy jako Głomaci, Stodorané, Dolenci, Drevjané, Obodrité nebo Milčané již málokomu

něco říkají, a přece dávají příslušníci Milčanů sídlívali i na území dnešních severních Čech. Někdy od osmého století začaly války s výbojnými Franky, které skončily po více než sto letech osudovou porážkou slovanských vojsk. Od té doby až do dnešních dnů čelí nejzápadnější Slované germanizaci...“ To jsou slova vypůjčená z doslovu propagátora lužickosrbské kultury a překladatele Milana Hrabala k reprezentativnímu výboru hornolužickosrbských přísloví **Moudrost Lužických Srbů**. Ten je jedním z výmluvných důkazů, že tradiční kultura národa, který již téměř utonul v „německém moři“, je svou kvalitou a myšlenkovou úrovní srovnatelná s ostatními evropskými tzv. „velkými“ kulturami. Hrabal vybíral z téměř desítky tisíc přísloví a lidových rčení, které uložil do své již legendární sbírky J. R. Wjela, a vybral dobře – knížka je čtivá, jak ostatně podobné tituly bývají, nejen pro intelektuály, ale pro nejširší obec čtenářskou – a snad i nečtenářskou. Na sedm stovek přísloví je uvedeno nejen v překladu, ale je – menším písmem – otištěno i originální znění. Uspořádání bylo zvoleno vydavatelkou v návaznosti na obdobné sbírky přísloví vydané například Jaroslavem Zaorálkem nebo Miroslavem Stejskalem – tedy do tří desítek tematických oddílů, což není špatná volba. K pěknému vyznění knížky přispívají i svižné ilustrace rumburského kreslí-

ře Pavla Kacafírka. Škoda jen, že Tiskařské služby-Rudolfa Valenty, které se v tiráži podepsaly pod tvorbu grafické úpravy, nevěnovaly větší pozornost obrazu tiskové strany – takže stránky „skáčou“ i o více než centimetr nahoru i dolů. Obsahovou stránku knihy to sice neohroží, ale je to mrzuté lajdác-

tví – zvláště v době, kdy „rukopisy“ se dodávají elektronicky a často již s hotovým grafickým návrhem. Namísto dalšího hodnocení (jak také hodnotit lidovou moudrost!?) vyberu raději několik ukázek – dvojjazyčně, tak jak je koncipována kniha.

František Liecht

Bohatý lakomec a vykrmené prase dávají užitek až po smrti.
Bohaty skupjenc a kormjenc swinjo dawatej hakle po smjercei wuzitk.

Člověk je často sám sobě nejhorším škůdcem.
Čłowjek je sebi husto najhórši škódnik.

Necháš-li se bít bez viny, brzy tě budou mít za psa.
Bórce budžeš za psa měty, zo-li so daš bjez winy bić.

Každá chýška má svoje myšky.
Kóžda chěžka ma swoje myški.

Ledacos může vrátit, vyřčené slovo nikoli.
Něštožkuli drje wróciš, rjeknjene słowo pak nanihdy nic.

Teprve modřinami zmoudřel.
Wón je hakle z módrjeńcami womudřił.

Kde mluví peníze, pravda oněmí.
Hdžež pjenjezy řeča, woněmi prawda.

Copak může pěkná slepička za to, že se všem kohoutům líbí?
Što móže sej rjana kokoška pře to, zo so všem kaponam lubi?

Hodný je i potmě hodný.
Dušny je tež pócmje dušny.

Lichváři čert v pekle roztápí.
Z lichowarjemi hori čert helu.

Sňatek se nejlépe vydaří, když srdce se srdcem se berou.
 Żeńtwa so najlěpje radzi, hdyż so wutroba z wutrobu żeni.

Adam se vymlouvá na Evu, Eva na hada to svádí.
 Hadam na Jěwu suwa, a Jěwa na hada storka.

Ptáčka písničky přejdou, když má dětem do hrdélka nosit.
 Ptačkej pěśnički zańdu, hdyż ma džěćom do horleška nosyc.

Má-li včelař štědrou ruku, mají včelky zlaté nožky.
 Ma-li pčołar darnu ruku, maja pčołki złote nóżki.

Plný měsíc lítá po světě, prázdný musí sedět doma.
 Połna móšnja po swěće lěta, prózdna dyrbi doma sedzeć.

Svině je svině, byť byla v hedvábném loži.
 Ranca je ranca, a njech je tež w židžanym ložu.

Ať vládne medvěd nebo lev, ten i onen bere a žere.
 Hać kraluje mjedwjedz abo law, tón a wón bjerje a žerje.

I soudcovy husy někdy poznají žalobcův chlév.
 Sudnikec husy znaju druhdy tež Skóržbnikec chlěw.

Mlčíš-li k zločinům, podílíš se na nich.
 Hdyż k njeskutkam mjelčiš, skućuješ sobu.

Kde moc má právo, tam právo nemá moc.
 Hdzeż ma móc prawo, prawo móc nima.

*Z hornolužické srbštiny vybral a přeložil Milan Hrabal
 Z knihy Moudrost Lužických Srbů vydané nakladatelstvím Janua Praba.*

Polští kolegové v Kalmanachu 2008/2009

První setkání s polskými autory se uskutečnilo v květnu 2006. Euroregionálně dní Evropy – Lwowek Ślaski byla akce, které se zúčastnili krom místních také autoři z Česka, Německa a Ukrajiny. Smyslem setkání byla myšlenka, že kultura a zvláště poezie přispěje k rozšíření kontaktů a vzájemného pochopení mezi národy v Evropě a pomůže překonávat bariéry z minulosti. Ve Slezsku se během staletí prolínal polský, německý a také český živel. Básně předem přihlášených autorů byly přeloženy do dalších jazyků a vytištěny. Za liberecký KAL jsme přijeli, Luboš Příhoda, Marek Sekyra a já, na poslední chvíli. Uvítal nás Peter Gehrisch, který píše německy a polsky. Fontanna poetkycka se konala v gotickém sále radnice, auto-

ři četli ve své řeči, následoval překlad v polštině. Své verše četl též Marek Sekyra a Luboš Příhoda, jeho krátkou báseň na místě přeložila a přednesla Helena Jankowska. Také verše místního básníka Wojciecha Izaaka Strugaly zazněly přebásněné v němčině. Některé básně vystupujících autorů jsme dostali v českém překladu, jehož autorem je Libor Martinek, který zde také vystoupil.

Další literární setkání uspořádala v rámci Euroregionu Nisa města Frýdlant a polská Bogatynia. Dali je dohromady Luděk Zelenka a Jadwiga Niezyporuk z knihovny v Bogatyni, kde se polsko – české čtení začalo. V tamní knihovně 8. 11. 2006 vystoupili liberečtí autoři Luboš Příhoda, Marek Sekyra, Otto Hejnic, Milan

Hrabal z Varnsdorfu a polští autoři, povídkářka Halina Baraň, Krystyna Grzegorzółka a Andrzej Łukasik. Verše a prózu polských autorů přeložil Milan Hrabal.

Ve středu 15. listopadu 2006 se na radnici ve Frýdlantu konalo druhé setkání. Své verše četli polští básníci, Krystyna Grzegorzółka, Bożena Ziobro, Andrzej Łukasik a čeští autoři, Luboš Příhoda, Stanislav Kubín, Marek Sekyra a Otto Hejnic. Čtení uváděl Luděk Zelenka z městského úřadu Frýdlant, do polštiny tlumočila Helena Jankowska, která také verše Luboše Příhody, Stanislava Kubína, Marka Sekyry a krátkou prózu Otto Hejnice přeložila.

Předseda Kruhu autorů Liberecka, Luboš Příhoda, na všech akcích informoval o činnosti Kruhu autorů Liberecka a přizval polské literáty a výtvarníky do Kalmanachu.

Reportáže ze Lwowku Sl., Bogatyně a Frýdlantu najdete v minulých Světlicích.

Když bylo zřejmé, že Kalmanach s polskou účastí by měl díky programu EU spatřit světlo světa, přišla série nečekaných překvapení. Předem vytipovaný polský malíř se neozýval, výtvarné CD Blíž ze stejnojmenného polsko-českého výtvarného sympozia, ze kterého jsme chtěli čerpat, najednou nešlo otevřít. Naše tlumočnice zamířila do Afriky, překladatel a básník Milan Hrabal byl nemocný. Dále jsme zjistili, že předpokládaný polský partner nemá právní subjektivitu, tedy pro EU nutné razítko, atd.

Nový ředitel knihovny v Bogatyni, Adam Balcer, za kterým jsme s Lubošem Příhodou zajeli, byl velmi vstřícný a knihovna právní subjektivitu má. Přivezl úřední formuláře do Liberce a projednal oficiální stránku věci. Mezitím se Helena Jankowska vrátila a kontaktovala v Jelení Hoře řadu nám dosud utajených autorů a manželskou dvojici Kullových, která sympozium Blíž pořádala.

Do Jelení Hory, která se právě probírala z prvního dne oslav 800 let založení města, jsme s Lubošem Příhodou dorazili v neděli 7. září. Helena zavolala Mironovi Kullovi, se kterým jsme nad notebookem vybrali pro Kalmanach vitráže jeho paní Edyty a Mironovu instalaci. Později uzdravený Milan Hrabal přebásnil verše zasláné Helenou Jankowskou. Miron mi slíbil poslat e-máilem oskenované práce svého kamaráda, uznávaného grafika. Tohle se nějak zadrhlo, Helena nabídl

jako doprovod k ilustracím práce mladého Macieje Lerchera. Našel jsem je na internetu a napsal si o ně. Nakonec jsem dostal elektronickou poštou i grafiky Marka Likszeta. Mezitím Roman Karpaš navštívil Jelení Horu a vyfotografoval sochy Zbigniewa Fraczkiewiczze, světově uznávaného umělce. Je mi líto, že Roman Karpaš, který dával Kalmanach dohromady, do něj mohl zařadit jen malou část zasláných výtvarných prací.

Účast kolegů z polské části Euroregionu Nisa v Kalmanachu nakonec bohatě předčila naše původní očekávání.

Když jsme 30. října s Lubošem Příhodou přivezli Adamu Balcerovi do knihovny v Bogatyni obsahy Kalmanachu, seznámil nás s básničkou Katarzynou Dobrowskou a básníkem a karikaturistou Wojciechem Kulawskim, tedy s dalšími autory. Ti

nám řekli, že připravují knížku – sborník prací autorů jejich regionu.

Dnes, 18. listopadu, je Kalmanach 2008/2009 již připraven do tisku. Představíme ho 11. 12. 2008 v Liberci na faře Církve československé husitské na náměstí Českých bratří 35/2.

Na jeho stránkách se setkáte s díly výše uvedených autorů a s dalšími českými, polskými a německými výtvarníky a literáty.

Ve spolupráci se Zdeňkem Santnerem a sdružením Artefaktum se reálně rýsuje představení polských výtvarníků a jejich prací ve výstavní síni Boženy Němcové, uvedl by je při některém ze svých pořadů kolega z KAL, Stanislav Kubín. Doufám, že polští autoři na křest Kalmanachu přijedou v hojném počtu a domluvíme další společné akce u nás a v Polsku.

Otto Hejnic

Jan Šebelka, Ivana Bernáthová a Luboš Přítboda při křtu Kalmanachu 2008/2009. Projekt byl spolufinancován z ERDF (Evropského fondu regionálního rozvoje – Fond mikroprojektů Cíl 3 OPPS 2007–2013) prostřednictvím Euroregionu Nisa.

Polský básník Stanisław Czajewicz, překladatelka Helena Jankowska, Ivana Bernáthová a polská básnířka Anna Boruta Lechowicz.